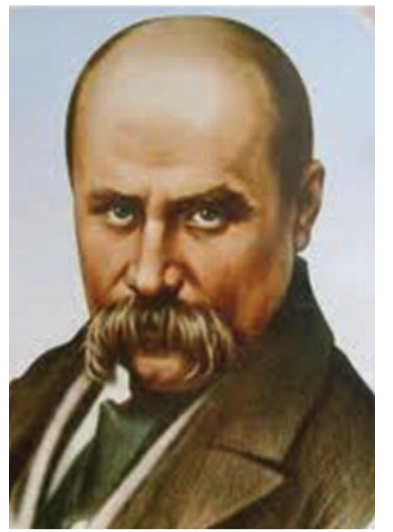

Український ВІСНИК

М. Шевченко

Часопис Союзу Українців Румунії. Рік видання XXIII. № 11-14 (червень-липень) 2016

БАЛАДА ПРО СОЛЯШНИК

*В соняшника були руки і ноги,
Було тіло, шорстке і зелене.
Він бігав наввипередки з вітром,
Він вилазив на грушу,
і рвав у пазуху гнилиці,
І купався коло млина, і лежав у піску,
І стріляв горобців з рогатки.
Він стрибав на одній нозі,
Щоб вилити з вуха воду,
І раптом побачив сонце,
Красиве засмагле сонце,—
В золотих переливах кучерів,
У червоній сорочці навипуск,
Що їхало на велосипеді,
Обминаючи хмари на небі...
І застиг він на роки й століття
В золотому німому захопленні:
— Дайте покататися, дядьку!
А ні, то візьміть хоч на раму.
Дядьку, хіба вам шкода?!*

*Поезіє, сонце моє оранжеве!
Щомиті якийсь хлопчисько
Відкриває тебе для себе,
Щоб стати навіки соняшником.*

Іван Драч

Прочитайте:

- ❖ До 160-річчя від дня народження Іван Франко: «Я думав про людське братерство нове...»
- ❖ Храмове свято у Краснім
- ❖ До 100-річчя від народження учительки, фольклористки та народної майстрині Мирослави Шандро
- ❖ Крапка над «і»:
У брехні ноги короткі

Роль України у перемозі над фашизмом

Друга світова війна для України розпочалася 1 вересня 1939 р. Того дня Люфтваффе бомбардувало Львів та інші західноукраїнські міста, що перебували у складі Польщі. Між 12 та 22 вересня Львів пережив подвійну облогу із заходу нацистськими військами, із сходу – радянськими.

СРСР вступив в Другу світову війну 17 вересня 1939 р. Нацистсько-комуністичний союз був зруйнований 22 червня 1941 р. із німецьким вторгненням в СРСР. Протягом року з початку німецько-радянської війни Україна була окупована військами Третього Райху, вигнання нацистів розпочалося восени 1943 р. і завершилося наприкінці 1944 р. Український напрям був головним на Східному фронті: тут діяло від 50 до 75% всіх дивізій Вермахту і половина всіх радянських сил.

Нацистський окупаційний режим в Україні був одним з найжорстокіших в світі. Безпосередньо своїми руками або із залученням «добровільних помічників» з числа місцевого населення нацисти знищили 1,5 млн. українських євреїв та 20 тис. ромів. Але якщо злочини проти людяності Третього Райху більш досліджені, то засудження злочинів комуністичного режиму ще триває. Найбільш відомими з них є Катинський розстріл, знищення політв'язнів у Західній Україні, підрих Дніпрогесу (внаслідок чого величезна хвиля поховала під собою приблизно до 100 тис. осіб, з яких – 80 тис. – мирні жителі), використання в боях неозброєних селян – «чорної піхоти», депортації українців та інших народів, зокрема кримських татар.

Після перемоги над нацистською Німеччиною 8 травня 1945 р. СРСР приєднався до війни проти Японії. Беззастережна капітуляція Японії 2 вересня 1945 р. означала завершення II-ої світової війни, але окремі вій-

ськові конфлікти, породжені нею, точилися ще декілька років. Організований спротив радянській владі на Західній Україні тривав до 1954, а окремі сутички – до 1960 р.

Україна зробила значний внесок у перемогу над нацизмом та союзниками Німеччини. На боці Об'єднаних Націй воювали українці у складі армій Великої Британії та Канади (45 тис. осіб), Польщі (120 тис.), СРСР (більше 6 млн.), США (80 тис.) і Франції (6 тис.), а також визвольного руху в самій Україні (100 тис. в УПА) – разом 7 млн. осіб. Понад 2,5 млн. українців були нагороджені радянськими та західними медалями та орденами, більше 2 тис. стали Героями Радянського Союзу, з них 32 – двічі, а найкращий ас союзної авіації Іван Кожедуб – тричі.

Для України II-а світова війна – національна трагедія, під час якої українці, позбавлені власної державності, змушені були воювати за чужі інтереси і вбивати інших українців. За Україну воювали дві тоталітарні системи, що однаково не рахувалися з ціною людського життя. Кожна сторона протистояння на українських землях намагалася продемонструвати свою прихильність до українства, але єдиним справді українським суб'єктом у роки війни був визвольний рух – передовсім Українська повстанська армія. З різних причин на німецькому боці воювало до 250 тис. українців та до 50 тис. було мобілізовано до армій союзників Третього Райху.

Україна понесла надзвичайні втрати внаслідок війни. Під час бойових дій та в полон загинуло 3-4 млн. військових, підпільників і цивільних, 4-5 млн. цивільних загинуло через окупаційний терор та голод в тилу, до 5 мільйонів жителів були евакуйовані або примусово вивезені до Росії та Німеччини, частина з яких не повернулася. Загалом безповоротні втрати України (українців та інших народів) склали 8-10 млн. осіб. Матеріальні збитки становили 285 млрд. тогочасних рублів. Внаслідок бойових дій постраждало понад 700 міст та містечок, 5,6 тис. мостів, 28 тис. сіл, 300 тис. господарств.

Відзначення 20-ї річниці Конституції України: внесок України в розвиток конституціоналізму та сучасний стан конституційної реформи

Доктрина конституціоналізму належить до абсолютних конституційно-правових цінностей. Світове співтовариство має досить багатий досвід формування ідеології конституціоналізму з часів боротьби з абсолютизмом у Західній Європі на початку XVII ст. Теоретичні витоки сучасного конституціоналізму закладено в правових, філософських, історичних, культурологічних поглядах мислителів минулого.

Водночас, неможливо переоцінити внесок України в історичне становлення і розвиток сучасного світового конституціоналізму.

«Перша Українська Конституція», відома як Конституція Пилипа Орлика 1710 року, випередила час. Вона була прийнята тоді, коли французькі та англійські законодавці лише починали розробляти гуманістичні ідеї та загальногромадянські принципи. Конституція Пилипа Орлика ввібрала в себе творчі й наукові здобутки тогочасної політичної і правової думки Європи і має повне право називатися першою демократичною конституцією світу.

У Конституції П. Орлика висловлено ідею споконвічного прагнення українців до власної державності. Стрижневою ідеєю цієї Конституції є думка її авторів про природне право кожної нації на самовизначення. Проголошувалися вічність і недоторканність кордонів України, а також закладалися головні принципи республіканської форми правління.

Конституція П. Орлика була укладена двома мовами: латинською й українською, а, отже, зміст її і базові положення мали стати доступними і відомими європейській спільноті.

Цього року Україна відзначає 20-річчя з дня прийняття Верховною Радою України Консти-

туції (28 червня 1996 року), яка закріпила права і свободи громадян, суспільно-політичний та державний устрій, основні принципи взаємодії гілок влади, засади регулювання найважливіших суспільних відносин.

Чинна Конституція України 1996 року закріпила нормативно-правову основу конституціоналізму, проте процес практичної її реалізації свідчить про необхідність здійснення конституційної реформи.

Як відомо, Конституційний Суд України 30 вересня 2010 року прийняв Рішення від № 20-рп/2010 Закон України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року № 2222-IV, з метою розподілу повноважень між Президентом України та органами державної влади. Прийняття вказаного рішення призвело до фактичної легалізації узурпації влади, порушення балансу системи стримувань і противаг, та авторитаризму в державі.

21 лютого 2014 року з метою відновлення дії окремих положень Конституції України, які були протиправно змінені внаслідок прийняття зазначеного Рішення Конституційним Судом України, та усунення негативних наслідків цього документа, був прийнятий Закон України «Про відновлення дії окремих положень Конституції України». Зазначений Закон поклав початок проведенню в Україні сучасної конституційної реформи.

Звичайно, конституційна реформа має визначальне значення для проведення усіх інших галузевих реформ. Одним з її основних завдань є встановлення ефективного механізму розподілу державної влади, який би унеможливував в подальшому узурпацію влади будь-ким

з вищих посадових осіб держави, і при цьому б забезпечував єдність державної політики.

Нині Україна проходить чи не найважче за часи своєї незалежності випробування – випробування на єдність та територіальну цілісність.

Зберігаючи ключові принципи і положення, Конституція в сучасних динамічних історичних умовах повинна адекватно реагувати на глобальні зміни та виклики часу.

З метою напрацювання узгоджених пропозицій щодо змін до Конституції України із залученням до цієї роботи представників різних політичних сил, громадськості, вітчизняного та міжнародного експертного середовища, сприяння досягненню громадського та політичного консенсусу щодо вдосконалення конституційного регулювання суспільних відносин в Україні, Указом Президента України від 3 березня 2015 року № 119/2015 утворено Конституційну Комісію як спеціальний допоміжний орган при Президентові України.

На першому засіданні Конституційної Комісії Президент Петро Порошенко назвав три пріоритети при підготовці змін до Конституції: децентралізація, вдосконалення конституційних принципів правосуддя, вдосконалення конституційного регулювання прав, свобод і обов'язків людини і громадянина.

2 червня 2016 року Президент Петро Порошенко закликав депутатів Верховної Ради України підтримати зміни до Конституції в частині проведення судової реформи. Глава держави підкреслив, що важливими є фахова оцінка зазначеного законопроекту головою Венеціанської комісії Джанні Букіккіо та позитивні висновки міжнародних інституцій та організацій. Верховна Рада проголосувала за зміни до Конституції в частині судової реформи 335 головами.

Конституційна реформа є об'єктивною необхідністю, покликаною гарантувати подальший розвиток нашої країни, консолідувати суспільство, підвищити рівень довіри до влади, а також сприяти зміцненню авторитету України на міжнародній арені та її повноцінну інтеграцію в європейське співтовариство.

У БРЕХНІ НОГИ КОРОТКІ

Після свого обрання депутатом від СУРУ, Іван Марочко, який до того часу нічим не відзначився в українській громаді, замість того, щоб займатися її справами, намагався всілякими способами загарбати керівництво Союзу українців Румунії. Більше того, у сурівській публікації «Curierul ucrainean» він виступав з матеріалами, які завдавали шкоди іміджу нашої організації, суперечили статутним принципам, підривали авторитет керівних органів Союзу.

Свідомі того, що виступи та дії депутата Івана Марочка грубо порушують Статут СУРУ, загрожують діяльності та єдності українців, троє членів Ради СУРУ надрукували в лютому 2014 р. в румуномовній газеті відкритого листа адресованого президенту Румунії, прем'єру, голові Палати Депутатів, префекту Марамороського повіту, Раді СУРУ. Підписали листа перші заступники голови СУРУ Михайло Мачока, Мирослав Петрецький та Люба Горват – генеральний секретар Союзу.

У листі доноситься до відома згаданих вище інституцій про те, що своїми діями депутат Іван Марочко переслідує розвалити Союз українців Румунії, прибрати його до своїх рук.

У відкритому листі подаються приклади дій, спрямованих на розвал Союзу, серед яких:

– Підтримка групи, очоленої Дмитром Морганом, яка підірвати діями, фальсифікацією документів, обманом та погрозами намагалася підірвати авторитет законного проводу СУРУ і перебрати у власні руки керівництво Союзу. Разом з своїм спільником Олексою Гріжаком, сфальсифікувавши ряд документів, Дм. Морган нібито організував надзвичайний з'їзд СУРУ, звісно, фальшивий та обманний, незаконний. Він навіть сфальсифікував печат-

ку СУРУ, на основі якої хотів прибрати до рук і фінансові фонди Союзу. Розуміється, у брехні руки виявилися закорткі, судові органи відкинули всі незаконні домагання Дм. Моргана.

– Подання підтримки діям групи, на чолі з Василем Поповичем та Дмитром Коренюком, яка заснувавши гуцульську українську організацію, підірвала цілісність та єдність СУРУ, маючи намір відірвати гуцулів-українців від СУРУ. Обидва ініціатори гуцульської організації були виключені з СУРУ, але Іван Марочко продовжував підтримувати сепаратиста Василя Поповича, який без успіху опротестував у суді виключення з Союзу. Депутат навіть мав інтерпеляцію у Парламенті у цій справі.

– Депутат Іван Марочко грубо втручався у справи філій СУРУ, діяв за розбрат у них, намагався замінити їх керівництво.

– Без узгодження з проводом Союзу депутат Іван Марочко звертався до центральних органів державної адміністрації, вимагаючи замінити на посадах людей, назначених за рекомендацією СУРУ.

За грубе порушення Статуту СУРУ, наклепи і напади на його провід, намагання підірвати єдність та діяльність Союзу, Іван Марочко був виключений з Союзу українців Румунії, як депутату йому було відмовлено у політичній підтримці з боку української громади.

Та замість схаменутися, відмовитися від антисурівських акцій, вважаючи, що нього було зведено наклеп, Іван Марочко подав до Тіміського трибуналу скаргу на авторів відкритого листа, вимагаючи від кожного з них моральне відшкодування вартістю 100 тисяч (!) євро. Однак суд визнав невинуватим судовий позов з боку Івана Марочка проти Михайла Мачоки, Мирослава Петрецького та Люби Горват, зобов'язавши його виплатити судові витрати вартістю 4000 тисяч леїв кожному. Але Іван Марочко не втихомирився, а оскаржив судові рішення в Апеляційному суді, та без успіху, оскільки скарга була відкинута остаточним судовим рішенням 28 червня 2016 року. Апеляційний суд постановив, що І. Марочко повинен виплатити кожному судові витрати розміром 2000 леїв.

«З брехнею світ пройде, та назад не вернешся, бо у брехні ноги короткі» – говорить мудре народне прислів'я «забуте» Іваном Марочком.

Ми були майже ровесники. Я був старший від Юри тільки на два роки, та познайомилися ми досить пізно, десь у 80-ті роки, коли в обох вже була сороківка за плечима.

В юності і молодості наші дороги не перетиналися, бо я буковинець, а Юра Паращинець марамороського роду. Наші життєві стежки не зустрічалися ще й тому, бо я навчався у серетському українському ліцеї, а він у сігетському. Потім я студіював українську філологію в Бухарестському університеті, а Юра став студентом Клузької консерваторії. Але ми були єдинокровними братами-українцями, і це нас зблизило з перших хвилин знайомства. Та ми зналися заочно – він, мабуть, читав мої статті у «Новому віці», а я читав у нашій пресі і в румунській марамороській про успіхи викладача, диригента та композитора Юрія Паращинця, який у Баямарському музичному ліцеї заснував славу дитячу музичну капелу *Madrigaletto* та міський змішаний хор *Capella Rivulina*, складав музику до віршів наших поетів і не тільки, які друкувалися у «Новому віці», а згодом у «Вільному слові», «Українському віснику» та «Нашому голосі».

Після 1989 року Юрій Паращинець майже повністю віддається композиторській роботі – багатогранній, напрочуд плодотворній. Зокрема, він обробляє українські та румунські пісні для хорових колективів, складає музику до церковних текстів для хору під назвою «Хресту Твоєму поклоняємось, Христе» та складає збірник «Богородичних піснеспівів».

Незважаючи на стан здоров'я, який погіршився в останні роки, Юрій Паращинець не знає перепочинку, складаючи музику до пое-

ЮРІЙ ПАРАЩИНЕЦЬ 1942-2016

тичних текстів наших авторів та авторів з материкової України. Таким чином, фінансовані Союзом українців Румунії, вийшли друком двотомник пісень для дошкільнят та I-V класів під назвою «Рідний краю» та збірник «Групетто».

Юра Паращинець постійно шукав вірші, які можна було поставити на музику, дзвонив нашим поетам, вимагаючи від них нових поетичних текстів. Дзвонив і мені, жаліючи, що в мене так мало віршів, придатних стати піснями, просив писати вірші спеціально для музичних композицій, та, на жаль, я відмовляв йому, бо в той час на робочому столі в мене були «буковинські трафунки».

Час від часу, до недавня, він дзвонив мені, повідомляючи, що вислав в одному конверті пісні для «Українського вісника», «Вільного слова», «Нашого голосу» та «Дзвоника», просив не переплутати їх призначення.

Його композиції друкувалися, Іван Ковач займався редагуванням його пісенників, ми делікатно розпитували Юру про здоров'я, та не могли собі й подумати, що доля буде такою немилосердною до нього. Але, як пише Шевченко – «Не нам діла твої судить», себто так було угодно Богові: завершити земний шлях Юрія Паращинця і залишити нам тільки теплий спогад про нього і про те, що зробив він на благо людей, найперше українців.

Таких шляхетних, щирих, добросердечних людей, як Юра Паращинець, мало зустрінеш у нашому грішному світі. Я не знаю в наших українських колах когось, хто б обізвася про нього поганим словом. Можливо, були й заздрісники, але це напевно одиниці з числа тих, котрі не залишають після себе зримих, нестертих слідів.

Прощай, друже Юро, хай буде тобі земля пером і пухом, хай твоя світла пам'ять надихає нас на добрі діла. Бо ти сіяв серед людей «розумне, добре вічне».

Михайло МИХАЙЛЮК

ВІДОЗВА ДО БРАТІВ З МАРАМОРОШУ

Брак руської друкарні в Сиготі не дозволяє нам мати свій часопис. Но все таки без часопису трудно боротися, трудно поширяти між вами руську думку і руське слово.

Більше як 600 літ над вами панували мадяри й не диво, що багато з вас забули своє рідне слово, забули хто ви є й чий ви діти. Ба декотрі, а головно тутейша інтелігенція, почуваете себе і нині мадярами. Досить нам мадярської мови, від нині любім і плекаймо рідну нашу мову! Тоті, що забулисьте солодку свою мову, маєте нагоду навчитись, читаючи руський часопис і приходячи на культурні вечірки, що організуватиме руська партія. Кождий з вас має радо пожертвувати тих 100 левів на рік на свою освіту, на руський часопис.

Селяни! В неділю і свята, замість іти до корчми, збирайтесь в якійсь селянській хаті і на голос читайте руський часопис, а прочитавши подавайте його з рук до рук тим, що ще не читали. Так лиш у вашім серцю збудиться горяча любов до рідного слова і навчитесь любити і поважати рідну вашу мову!

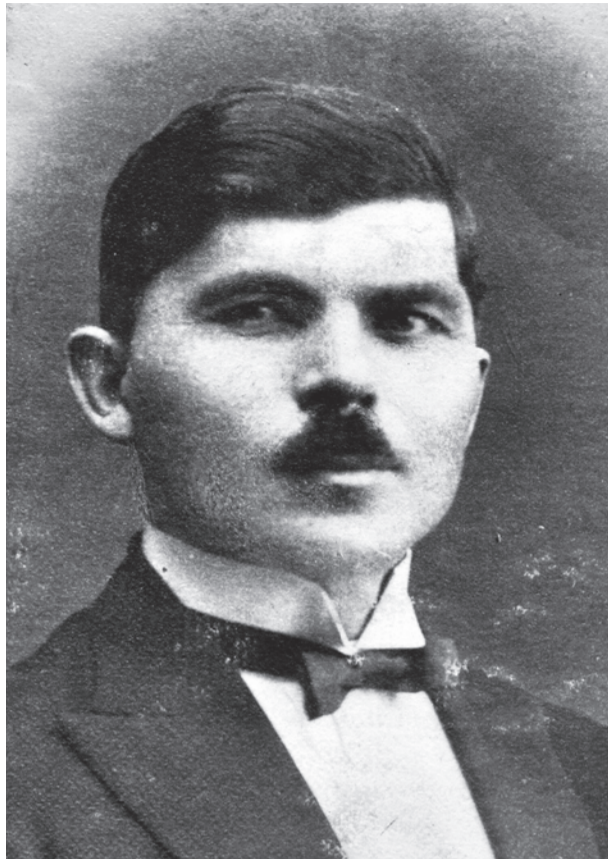
Ви, браві селяни, з Вишевої, Бистри, Красної, Руськови, Кривого, Поляни, Рівної, Микова, Луга, Крачунева і Ремет, ви зуміли зберегти рідну мову – спадщину ваших славних батьків – по мимо того, що над вами знущалися мадяри і переслідували вас за те. Ви були кріпші духом, як ваші брати з Сигота, Костела, Довгого-Поля і Сатмарщини, котрі забули майже зовсім солодку рідну мову, так що і до Бога моляться по мадярськи. Ви перші згуртувалися на мій клич довколо руського комітету, зрозумівши, що в єдності є сила!

Слава вам за це!

Руська партія, яку я заснував в Марамороши, має на меті згуртувати всіх русинів в сильну організацію, щоби піднести ваше економічне і культурне становище, отворити ваші очі, щоби ви пізнали і любили ваш русько-український нарід і знали хто ви є і чий ви діти!

Тому пробудіться з твердого сну, відцурайтеся мадярської мови і гордо признайте всюди і перед всіми, що ви діти великого русько-українського народа.

Тому подаючи редакції ваші адреси, з прозьбою, щоби вам висилала часопис «Самостійність», думаю, що не знайдеться з вас ні один, котрий би не приймив радо наш рідний часопис і не вислав точно передплату.

В «Самостійности» я буду писати про всі наші потреби і змагання і читаючи цей часопис, будете завше поінформовані о нашім руськім руху в Марамороши.

Це є перший крок до національного відродження наших русинів з Марамороша і Сатмарщини.

Ступаймо сміло вперед, а Бог нам поможе!

Адвокат **Іван Одовічук**, голова Руської Партії в Марамороши

(Чернівці, тижневик «Самостійність» №5 28.01.1934, стор. 3)

ПІСЛЯМОВА ТА ДЕЯКІ ПОЯСНЕННЯ

Слід зауважити, що наведена стаття побачила світ в часи тотальної та брутальної румунізації, а до того (до Першої Світової війни) на Мараморощині за часів Австро-Угорщини впродовж тривалого періоду проводилася активна і не менш брутальна мадяризація щодо українців. Відомий публіцист та літератор Д. Квітковський, який у 1934 році відвідав місто Сигіт, оцінив його як угорсько-єврейське містечко, в якому пануюча мова угорська. Наведу кілька цитат з його статті «Репортаж про українські марамороські села». (Д. Квітка. Часопис «Самостійність». Чернівці, 09.09.1934. Передрук «Український Вісник» (місячник Союзу Українців Румунії) №13-16 за 2015 рік, стор 15-17) щодо ситуації в краї. «Цієї зарази (чужої мови) не позбувся ще ні один український інтелігент Марморощини. Всі говорять у родині угорською мовою». «Сьогодні на Мараморощині й зі

свічкою в руках не найдеш української книжки». «До цього часу в Марморощині не було й одної української газети». «В цім змислі був заклик І. Одовічука, голови української партії Марморощини, ще в зимі в однім із чисел «Самостійности», але його голос пролунав безслідно серед пустині нашої національної безсовістности» – гірко підсумовував він.

Основні ідеї даної статті перегукуються з думками Івана Ілліча висловлені в інших публікаціях – «Українці з Буковини відвідали Мараморош» («Самостійність» №26-27 за 26 серпня 1934 року, стор. 3), «Учіться!» («Самостійність» №40 за 6 жовтня 1935 року, стор. 3), «Мармароські українці», (Альманах «Самостійність» 1937 рік, стор. 133-138) тощо. Тобто розуміння важливості мовного питання для українців як етносу автор чудово розумів. Більш того – він проніс це переконання через все своє свідоме життя, про що свідчать його наступні громадські вчинки. Впродовж життя на практиці Івану Іллічу послідовно доводилося буквально боротися з проявами германізації (оніменення), мадяризації, румунізації та русифікації суспільного життя. Форми були різні: навчання української мови в рідній школі в селі Балківці та Німецькій гімназії у місті Серет; публікації в націоналістичному тижневику «Самостійність»; сприяння у відкритті «народних шкіл»; ініціювання відкриття Української гімназії в Сиготі; сприяння у підготовці та залучення учителів та священників для українських громад краю; надання можливості освіти перспективним патріотично налаштованим особам; запрошення творчих колективів на гастролі; заснування громадських організацій (зокрема Марамороський комітет Культурного фонду ім. Ю. Федьковича) та політичних структур (засновував, очолював або входив в керівні органи Руської партії, філії Української національної партії, філії Організації Українських Націоналістів; допомога організаціям Пласту Марморощини; принциповість в діловодстві під час роботи в адвокатурі за часів СРСР; наполегливість щодо встановлення в 1959 році в Тячеві одного з перших в краї монументу Тарасові Шевченку тощо. Підсумовуючи слід сказати: Іван Ілліч чудово усвідомлюючи що мова – то душа народу, робив все від нього залежне щоб зберегти її. Бо українська мова – перлина в світовому мовному розмаїтті, а занепасти її великий гріх.

Ярослав ОДОВІЧУК

ІВАН ФРАНКО: «Я ДУМАВ ПРО ЛЮДСЬКЕ БРАТЕРСТВО НОВЕ...»

Ці слова належать геніальному українському письменнику останньої чверті XIX початку XX століття Івану Франкові. Тернисті були в нього життєві дороги. Хоч інколи і помилявся, шукаючи правди.

У свій час відомий український письменник Максим Рильський писав: «Іван Франко – це розум і серце нашого народу. Це боротьба, мука і передчуття щастя України, України і людськості».

Нелегко жилося людям Східної Галичини, де народився, жив і творив письменник. Цей куток був найвідсталішою провінцією Австро-Угорщини. Уряд проводив свою політику на жорстокому гнобленні національних меншостей, постійно нацьковував одну народність на іншу. Коли польські магнати стали господарями Галичини, вони вірно слугували австрійським колонізаторам. З історії ми добре знаємо, як польські пани робили все можливе, щоб сполонізувати і окатоличити галицькі землі. Як вони нещадно грабували і знущалися над українськими селянами, зневажали їх культуру, мову і звичаї.

Із-за таких умов Іван Франко не міг не стати на захист знедоленого народу. Весь свій гнів і біль він висловлював у віршах, прозі, драматургії. З-під його пера вийшло чимало захоплюючих і душевних літературних творів. Серед них – поетичні збірки «З вершин і низин», «Зів'яле листя», «Мій Ізмарагд», «Із днів журби», прозові твори – «Захар Беркут», «Борислав сміється», драма – «Украдене щастя» та інші.

Так склалося в житті Франка, що він рано залишився сиротою. Коли йшов дев'ятий рік, помер батько. Мати вийшла вдруге заміж, на шістнадцятому році втрачає її. Перед ним відкрився важкий шлях самостійного життя. Попри навчання в гімназії, він самостійно вивчає іноземні мови, знайомиться з багатьма творами найбільших майстрів світової літератури. Та особливо захопили його твори Тараса Шевченка. Молодий Франко мав таку пам'ять, що цілогодінню лекцію міг переказати слово в слово і прочитати напам'ять увесь «Кобзар» Тараса Григоровича.

У 1875 році після закінчення гімназії Франко вступив на філософський факультет Львівського університету. Тут впливається в оточення демократично настроєної студентської молоді, бере активну участь у різноманітних політичних гуртках. Звідси починаються з боку влади переслідування за прогресивні настрої, арешти, переживання великої моральної і матеріальної скрути. До речі, слід зазначити, що Іван Франко екстерном закінчує університетську освіту не у Львові, а в Чернівецькому і Віденському університетах (1890 – 1891 роки).

Великою обдарованою людиною проявив себе Франко. В багатьох науках, навіть у

математиці, він мав глибокі знання. Проте особливо показав їх в суспільних і гуманітарних, зокрема бездоганно знав мови. Наведу приклади. Його сучасники у своїх спогадах говорять, що німецьку мову знав настільки, що під час гостювання у Львові шведського письменника А. Ніштрема він виголосив на вечорі в його честь двогодинну доповідь німецькою мовою за одними тільки тезами. Найменший син Франка, Петро, згадує: «Тато тримав у руках книжечку казок братів Грімм німецькою мовою, а читав українською... Батько свobodно читав російською, сербською, польською, німецькою, французькою, англійською мовами. Окрім того, знав по-іспанськи, італійськи, чеськи, болгарськи, білоруськи і єврейськи. Политовськи розумів сяк-так, бо коли раз до нас зайшов один молодий литовець і говорив з батьком, – ми не розуміли ані словечка, але батько переказав нам його слова».

Ось таким був Іван Франко лінгвіст-поліглот. Любив слов'янські мови, бо, на його думку, всі вони гарні. Але українська серед

грав у карти, не любив бувати там, де цигарковий дим і пиятика. Пляшка дорогого вина, яку йому подарували на день народження, простояла в якомусь закутку щось зо два роки, аж поки її там не знайшов Василь Щурат.

Яким був у побуті? Щоранку виконував кілька гімнастичних вправ, іноді з гантелями, обтирання холодною водою до пояса, нашвидку сніданок з кави і булочки, бо в їді був невибагливим, і до праці – спочатку до тієї, що звалась службою, а вже пізно ввечері можна було сісти і за творчий труд.

Дуже любив Іван Франко дітей, особливо селянських. З цього приводу Агафангел Кримський писав у спогадах: «Не можу тут не згадати про те, з якою любов'ю відносився Франко до дітей. Це була любов, зіткана з самих ніжних людських почуттів. Де б він не зустрів дітей, він знаходив час поговорити, послухати їх розповіді». «Життя, – говорив Франко, – мені мало усміхалось. А діти були тим весняним сонячним промінням, яке зігривало моє серце».

Ці слова стосувались і його власних дітей – трьох синів і дочки. Який би він не був зайнятий, завжди з батьківською любов'ю ставився до них, цікавився їх навчанням, добився, щоб вони вчилися в рідній українській школі, а не польській. Для них написав свого знаменитого «Лиса Микиту», який став для нього найулюбленішим твором. Виховував у дітей самостійність мислення, любов до всякої праці і пошану до людей. Не любив їх повчати нотаціями, а особистим прикладом і своїми творами. Пізніше син Франка Тарас згадував: «Ми, діти, вічно питали тата про всяку дрібницю: рослину, комаху, камінчик, назву гриба чи риби. Тато на все давав точну і ясну відповідь і непомітно зводив розмову на те, що треба всім фізично працювати, і сам давав особистий приклад... і загартовані були всі, купалися в холодній воді, ходили босими за прикладом тата».

Не можу не згадати спогад єдиної доні великого Каменяря Ганни Франко про любов її батька до тварин: «Тато не тільки любив оповідати нам про звірят і представляти їх як істот думуючих, що живуть між собою майже людським життям, але він ставився до всіх звірят з надзвичайною любов'ю і ніжністю. Особливо користалися його опікою бідні сирітки, звірята без дому і захисту, немічні і каліки. У нас стало немов в звірячій клініці: перебували або ж голодна задряпа-

Йосип ПАЛЯТИНСЬКИЙ,
член Української Асоціації письменників
Західного регіону, м. Кіцмань,
Чернівецька область

(Продовження на 6 стор.)

них – «це мова мого серця», казав він не раз.

А яким, взагалі, був Іван Франко у повсякденному житті, не як письменник, а як людина? Це, напевно, кожного зацікавить: і старших, так, мабуть, і молодших.

Так у книзі «Іван Франко у спогадах сучасників» Петро Карманський каже: «Був таким, яким вродила його мужицька хата в Нагуєвичах. Завзятим, роботящим, розумним, тверезо думуючим, ворогом фрази й брехні, а тому гризьким, дотепним, саркастичним. Пострахом паничів, «патріотів» з печі, недоуків-фразесовичів, нещирих, кар'єристів, фарисеїв. А понад усе скромний». Ось і ця скромність – найхарактерніша риса вдачі Франка, любов до трудової людини, працьовитість дали світові такого генія.

Найбільше я дізнався про Івана Франка, коли навчався на українському відділенні філологічного факультету у Львівському університеті (1965-1970 роки), який носить його ім'я. Зокрема, читаючи спогади сучасників письменника, дізнався, що Франко не любив так званого товариства, не любив ходити на різні вечоринки-сходинки, бали, вечорниці. Не любив бувати в ресторанах, не кутив, не

ІВАН ФРАНКО: «Я ДУМАВ ПРО ЛЮДСЬКЕ БРАТЕРСТВО НОВЕ...»

(Продовження з 5 стор.)

на киця, котру тато найшов у холодний дощовий вечір десь під плотом і приніс, щоб нагріти, нагодувати, або цуценя напівзамерзле, або пташеня з перебитим крильцем. Всі ці звірята під його ніжною опікою приходили до себе і набирали якихось надзвичайних прикмет і здібностей: приміром, великий жовтий кіт з зеленими очима, котрого ми трохи побоювалися, сприявлявся тільки з татом, лягав у тата на карку і муркотів, коли тато сидів і писав вночі. Ворона ставала освоєна і надзвичайно розумна та залюбки училася різних штучок».

Любив Іван Франко дозвілля. В його розумінні це була прогулянка. Але на це мав мало часу. Коли мав нагоду бувати в Нагуєвичах або з дітьми на канікулах в Косові, Жаб'є (нині Верховина), Криворівні чи Коломиї, часто ходив до лісу або на річку, луг, але три четверти часу, як згадає Олекса Волянський, проводив у кімнаті за робочим столом.

Великою пристрастю для Івана Франка було рибальство і збирання грибів. Риболовити міг з ранку до вечора, не поївши жодного разу, його вабив сам процес ловлі. Сіті плів сам і цього мистецтва навчив своїх синів. На рибалку найчастіше їздив на Янівське озеро – 20 км від Львова, тепер селище Івана Франка.

Найбільшим «хобі» було для поета збирання грибів. Знаходив їх швидко і дуже багато, бо знав добре всі грибні місця, ніколи не плував їстівні види з поганками. У лісі ходив босий і діти наслідували його приклад. Зрештою, крім цього ліс приваблював Франка своєю красою, різноманітністю барв, величчю і в цьому поет черпав натхнення, навіть міг з ним вести розмову:

*Привіт тобі, міг друже вірний гаю,
Повірнику моїх найкращих дум!
Все чисте, ясне, що лиш в серці маю,
Надихав свіжий запах твій і шум.*

Ось таким був Іван Франко у повсякденному житті у спогадах його сучасників. Разом з тим великий Каменяр дорогий для нас як поет, прозаїк, драматург, перекладач, літературний критик, мовознавець, етнограф, філософ, журналіст і фольклорист, який все своє життя віддав боротьбі за світле майбутнє рідного народу. У найтяжчі хвилини поет думав про Україну, її людей:

*Як я люблю тебе, мій рідний краю,
Як я люблю красу твою, твій люд,
Як гаряче молюся і бажаю
Для твого щастя свій віддати труд!*

Іван Франко дорогий для всіх нас, українців. Це за життя поета з нагоди 25-річчя

літературної діяльності в 1898 році його вітали всі друзі, в тому числі Ольга Кобилянська з Буковини, Наталія Кобринська з Покуття. Відрадно й те, що Франка тепло вітали в Чернівцях, коли він тут читав знаменитий твір «Мойсей».

В серпні 2016 року відзначатимемо 160-річчя від дня народження славетного генія української літератури. До цієї знаменної дати потрібно добре підготуватися заздалегідь. Адже Франко, як і Тарас Шевченко були активними захисниками знедоленого люду. Про велич Каменяра добре відгукнувся М. Тихонов: «До нього не заросте народна стежка. До нього приходимуть все нові покоління тому, що в його творах вони знаходять правду про темне минуле, знаходять вічно палаючий вогонь любові до людини, до свободи, до незалежності, знаходять закличний поклик боротися, не боячись ніяких труднощів, за справу прогресу, не впинно йти вперед шляхом миру і праці».

«Я думав про людське братерство нове,
І думав, чи в світ воно швидко прийде?»...

Писав у свій час Іван Франко. Так, прийшло нове братерство. Народ став вільним, Україна – незалежною. Мільйони діждали щасливих перемін. Благодатна хвиля, мов красна весна, обновила народ. Тож жиймо в братерстві, мирі і злагоді! Так заповідав нам великий Каменяр.

ПРО ВИНИКНЕННЯ НАЗВИ «УКРАЇНА»

Давно думав написати про виникнення назви «Україна», особливо після того, як прочитав працю румунського історика Йона Ністора «Problema ucraïneană», тобто «Українська проблема», в якій підтримує, що не існує назви «Україна та українського народу, що слово «українець» – вигадка, бо не існує держава «Україна». Для Йона Ністора «українці» – це «окраїнці», а Україна – якийсь «окраїнний» край.

На жаль, в Україні ще й досі дехто вважає, що назва «Україна» походить від російського слова «окраина», тобто пограниччя російського царства, а поляки приймають таке ж саме пояснення. А це вигідно із політичної точки зору, бо «Україна – це пограниччя Польщі», дарма, що польською мовою пограничні землі називають кресами!

Україна – дуже давнє слов'янське слово. Знаходимо його вперше у Київському літописі, датованому 1187 роком. В той час у Переяславі помер князь Володимир Глібович. Народ дуже тужив за ним, бо він був дуже добрий, а літописець записав: «Онем Украина много постана», що означає «За ним Україна вельми сумувала». Наприкінці XII і в XIII століттях знаходимо це слово не один раз. В Іпатіївському літописі під роком 1189 – «Україна», в Єрмолаївському списку – «Україна» та ін.

Нехай же хто скаже, чією країною була Україна в XII-XIII століттях? Росії ще не було. Московське та Суздальське князівства скоріше можна в той час вважати країною Київської держави, в той час не могло бути пограниччя Польщі, територія якої починалася аж за Сяном. А Переяслав, при якому вперше знаходимо цю назву, це ж разом із Києвом – центр української землі.

Україна – це країна, а не «окраїна».

Слово «українці», на думку авторитетних учених, походить від дієслова

«краяти», а не від іменника «край», що означає відрізаний шматок. «Україна» – це відкрайний, тобто чітко визначений шмат землі, що його завоював собі, ним володіє, живе на ньому народ, це найдавніша назва землі предків українців.

У літописах та інших творах української давньої літератури частіше, ніж «Україна», зустрічається назва Русь. Досі нема єдиної думки про її походження. Одні історики пов'язують її з варязькими племенами русів, інші доводять слов'янське походження цієї назви, але вона означала тільки Україну. Аж до часів Петра I землю північного сусіда України називали Московією. Назву Русь (Росія), як назву царської імперії, почали вживати за наказом царя після Полтавської битви 1707 року.

Русь – це була офіційна назва Київської держави. На старих західноєвропейських картах актуальні території нинішньої України позначаються завжди назвою Україна.

На північ від України лежить Московія. Назву Україна знаходимо і на двох великих глобусах. На так званому глобусі Корнеліуса, з другої половини XVII століття, що знаходиться в Празькій національній бібліотеці, і на глобусі з 1679 року, який знаходиться у Природному музеї міста Оломоуц в Моравії (Чехії).

Територія позначена на цьому глобусі назвою «Україна» і охоплює Київщину, Чернігівщину, Полтавщину, Запоріжжя, Полісся, Галичину, Холмщину, Підляшшя. Всі ці землі відомі світові як Україна, земля зі своїм окремим населенням.

По-моєму, так можна трактувати історичне походження назви «Україна».

Склав цю статтю за допомогою:

Нотатки на уроці «Київська Русь...» лектора Київського інституту удосконалення вчителів, з нагоди курсів для учителів української мови із української діаспори – червень 2001 р. Лектор Ольга Хорошковська.

– Різні матеріали з періодичних видань із Чернівеччини та Івано-Франківщини.

– Problema ucraïneană de Ion Nistor. Видавництво – Septembrion – Rădăuți – 2011 року. Видана «Institutul pentru studierea Bucovinei».

Юрій ЧИГА

Що про День героїв у Марицеї

Довгі роки мешканці села Марицея (громада Дарманешти, повіт Сучава), мріяли збудувати монумент героїв. А мешканці села Данила зробили це ще давно. На монументі знаходяться також імена героїв з Марицейки.

У Марицеї монумент зведено аж у листопаді 1998 р. Документацію на монумент зробив син села інж. Петро Дрішку, нині покійний (хай йому земля буде пером та пухом!).

На монументі викарбовані імена упавших у I-й та II-й світових війнах.

Хочу спізнати імена полеглих у війні за Незалежність 1877-1878 рр.

Про них вже ніхто не згадує.

Це Микола Маковей, Дмитро Курка, Теодор Бутнару, Микола Зузік, Георге Лупу, Георге Тернечану, Дмитро Гаврилук, Георге Амаріуцей, Василь Чоботерашу, Георге Онофрей, Дмитро Саучук.

Починаючи з

2000 р., учні школи с. Марицея приходять в «День героїв» до монумента з педкадрами, покладають квіти та співають патріотичні пісні.

До 2011 р., коли я ще був «великою рибою» у галузі культури, на День героїв я запрошував і тих ветеранів,

які ще могли брати участь у цій урочистій події. Вони були дуже раді, що хтось їх «бере у саму».

Але... кожний раз існує «але».

На початку 2012 р. я вийшов на пенсію, і тут «великі голови» з примарії і навіть один знаменитий педкадр з школи Марицеї сказали: без Колі коло монумента, він уже «пенсіонер», нехай сидить дома.

Забули, що я їх закликав 12 років на Іспаса, де навіть угодив. Що тут можна додати?

Так що, починаючи з 2012 року, ніхто не запрошував ветеранів! А їх залишилося 5!

Ось їх імена: Грігоре Кушнір (Дарманешти), Василь Рибинчук (Калинешти Енаке), Микола В. Павлюк (Данила) Діонісіє Мазуряк та Георге Ткачук (Мала Марицея).

П.С. Коли я писав матеріал, надійшла вістка, що помер священник Петро Яков, який 7.XI.1999 вів богослужіння у Марицеї коло монумента. Посилаю фотографію-документ. Хай йому буде земля пером і пухом!

Микола КУРИЛЮК
Фото автора

ЗАПАЛІМО СВІЧІ ПАМ'ЯТІ

Разом з людиною відходять у минуле та стають історією і справи її. Якщо вони були добрими і корисними не лише для рідних, але й для інших, за такою людиною дуже сумно.

Коли ми почули печальну звістку про те, що зупинилось серце Степана Ткачука, стало боляче і гірко від скорботи.

В останні дні липня 2005 року ми назавжди попрощались з великим трудівником пера, членом Спілки письменників Румунії та Націо-

нальної спілки письменників України, першим головою Союзу Українців Румунії, депутатом Румунського Парламенту. Цього року українська громада Румунії могла гідно вшанувати 80-літній ювілей Степана Ткачука. Та доля розпорядилась інакше. Бог забрав душу Раба Божого до себе.

Ви, шановний пане Степане, зуміли прожити земне життя не даремно. Ви у пам'яті тих, яким допомагали продовжувати учнівську та студентську підготовку і стати людьми, працюючи учителями, викладачами різних спеціальностей, економістами та священниками. Ви у пам'яті тих, котрі слухали Ваші повчання і сьогодні стали письменниками, журналістами. Ви у пам'яті тих, хто прийде після нас. Адже щиро засіяне поле

дає щедри плоди.

Нехай свіча Пам'яті від побратимів, усіх знайомих, усіх бувших співпрацівників освітлює шлях Вашої української душі, яка заслужила Царство Небесне.

Спіть спокійно на небесних схилах,
Пухом нехай стелиться земля.
Образ Ваш лишився нам на згадку
І не кане він ніколи в забуття.

Юрій ЧИГА,
голова організації СУРУ с. Ульма
Сучавського повіту

НАШІ ЧАСОПИСИ ПЕРЕХОДЯТЬ ГРАНИЦЮ

Я наші часописи розповсюджував по школах, сільрадах, по магазинах, бібліотеках Путильського району, роздавав учителям та

іншим знайомим, котрі цікавилися життям нашої громади. Завжди, як входив у магазини сусіднього села Селятин, продавці знали, що я приніс їм

№50
Дзвоник
Журнал для українських дітей Румунії
Місячник Союзу Українців Румунії. 3 рік видання, травень, 2011 рік

Український ВІСНИК
i. mail: uar@b.astro.ro
Часопис Союзу Українців Румунії. Рік видання XII № 19-20 (жовтень) 2005

ВІЛЬНЕ СЛОВО
XVI-ий РІК НОВОГО ВИДАВАННЯ /11-р-9-12 - листопад-грудень 2005 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 РОКУ
О Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії О

Наше слово
Літературно-культурний журнал українських письменників Румунії
Місячник Союзу українців Румунії. XV рік видання, № 141, березень, 2006.

Revista a Uniunii Ucrainenilor din Romania
Sete poezii, nr. 67-68, martie 2006
Lupul și veii lupului
M. Mackenzie

«новинки», як кажуть наші на Мараморощині. Завжди мені казали, що наші часописи на високому рівні. Нашим читачам з України подобалися статті про побутові звичаї, дуже оцінювали те, що ми так гарно споминаємо Тараса Шевченка, описи різних фестивалів та подій із сіл, де проживають українці. Тому шкода, що у нашо-

му селі Ульма закрили пункт перетину кордону.

Румунська сторона гарно відремонтувала будівлю /приміщення/ перехідного пункту, були створені всі умови, так само як і в Сереті. Коли закінчився ремонт, прийшов «указ» цей пункт закрити.

Але я продовжую популяризувати наші часописи: роздаю жінкам та чоловікам, котрі прибувають до нас торгувати, висилаю знайомим особам.

Одного дня я подумав, що добре було б, щоб в «Українському віснику» відкрили сторінку «привітання» із різних нагод: з днем народження, споминати покійних, гратувати тих, котрі одержали медалі та інші нагороди у творчих справах, вітати не лише одну людину, а цілий колектив, котрий відзначився. Вітання повинне мати і світлина.

Правда, пан Ковач у «Вільному слові» поздоровляє ювілярів, заснував нову рубрику «Наша/наш сучасниця/сучасник», але цього замало.

Як думаєте, що моя пропозиція може бути прийнята, то повідоміть читачів про цей намір.

Щирозаочно дякую!

Юрій ЧИГА

ДНІ МІСТА СЕРЕТУ – 2016

Що Серет був містом стального статусу – незаперечна історична істина. Усвідомлювали це в плінні часу всі бургомістри і старались вияскравити цей почесний історичний атрибут особливими здобутками в різних планах: торговельному, економічному, культурному. Як буває в історії, і в Сереті існували періоди економічного розквіту і стагнації, але постійним світилом життя-буття цього міста було культурно-освітницьке діяння. Одним із чинників такої духовної емуляції було і є, напевно, плідне співжиття українців, румунів, німців, поляків, євреїв. Тому тут існувала школа з викладанням на німецькій мові, на румунській мові, на українській мові, а рідну мову мала і має по сьогодні можливість вивчати молодь всіх етнічних громад, проживаючих в цьому чудовому буковинському місті.

Відбитком цієї різноманітної структури населення є також існування церков різних віросповідань: православного румунського, католицького, греко-католицького – українського.

*

Сьогоднішній мер міста Серету Адріян Попою, обраний втретє мешканцями на таку почесність, чітко ідентифікував потенційні напрямки роз-

для дітей та молоді, а головне, в умовах багаточисельної публіки різних вікових категорій.

Якщо тільки перерахувати колективи, які виходили на сцену, улаштовану перед Домом культури, та уточнити жанри музики та хореографії, в яких виявляла свій талант молодь міста та сусідніх місцевостей, то можна вже збагнути, що

культурна діяльність міста є, насправді, пріоритетом діянь мерії і не тільки, але й кутовим каменем виховання молодого покоління.

*

Вшанували свято «Дні міста Серету» делегація артистів та представників держадміністрації районного центру Глибока – Україна, міста побратаного з Серетом, очолена губернатором Чернівецької області Олександром Фіщук, а також знаменитий представник – зірка музики фольк-поп Молдови – кантавтор Павло Стратан. Урочисто і на відповідному рівні прийняли гостей організатор свята міста, мер Адріян Попою, та найвищі посадові особи Сучавщини, голова Повітової ради, Георгій Флутур та префект Сучави Константин Гарасім.

Спільне спілкування забезпечив Михайло Міхаєску-Анюк, радник префекта в справах меншин.

Адріян Попою висловив від імені мерії м. Серету та від свого особистого велике задоволення, яке завдячується двом головним чинникам: присутності всіх запрошених колективів та вельмишановних гостей.

«Вважаю, – сказав мер, – що культура це єдина спільна мова, яка не провокує жодних суперечностей, напрочуд різноманітності її носіїв.»

Георгій Флутур гратулює організаторів за такий потужний захід, дякує гостям, що відгукнулись на запрошення та висловлює бажання, щоб гості з України взяли участь, через два тижні, у великому святі Сучавської кріпості, події значного історичного, але й сучасного резонансу. Голова Повітової ради запевняє присутніх, що їхні очікування відомі йому і він не пощадить жодного зусилля, щоб їх здійснити. Бажає всім міцного здоров'я, успіхів артистам та спортсменам, доброї настрою та духовної насолоди публіці, гостям, щоб відчули братерську любов, а організаторам, щоб не зупинялись в подібних ініціативах.

Олександр Фіщук щиро дякує за запрошення і вважає за особливу честь бути учасником свят середньовічної столиці Молдавії, яка має за собою глибоку історичність та плідні культурні надбання. «Ці матеріальні та духовні цінності мають свою незміряну ціну, але найціннішим скарбом міста – підкреслив почесний гість – є населення Серету, отой люд, який з покоління в покоління плекав свою рідну культуру та плів у співжитті вінок його сучасності, а також майбутності.

викладач Юліян Кідеша (зараз на посаді заступника мера громади Балківці) та ансамбль «Козачок» села Балківців, наставник викладач Петро Шойман, зачарували публіку. Динаміка та граціозність поєднувалися і перепліталися на основі таланту і невтомної постійної праці над деталями, серйозного ставлення до публіки та прагнення до досконалості.

«Ти знаєш – каже мені добрий друг – я бачив та зустрічався тут із знайомими, котрих не бачив цілий рік!» Нормально, кажу йому, свято

міста Серету стало традицією, а традиції на Буковині – святі події, буковинці надто вшановують свята!...

*

Зирнув з високого горба, названого «Коло каплиці», і побачив як чудово сяє місто у святковій стрі, як церковні могутні споруди: православна католицька, греко-католицька – ледве помітно кивають банями, наче схвалюючи таке велике спільне свято. А десь там, в долині, тихо текучий Серет розмножує до безколичності яскраві промені шляхетного сонця і таємно заховає у своїх хвилях ще одну сторінку з життя-буття свого брата-міста...

Євсебій ФРАСИНЮК

Фото автора

витку міста, в котрих культурній діяльності надав і надає відповідного пріоритету. Солідним аргументом цьому є і свято «Дні міста Серету», засноване мером з першого року свого уповноваження, включно цьогогорічний випуск. Розгортаючи культурні зв'язки з сусідніми регіонами України та Молдови, серетський мер та його рішуча команда зуміли надати цьому заходу якості транскордонної події.

Відбувалася ця подія протягом трьох днів – 15,16 та 17 липня – в умовах святково прикрашеного міста, в умовах насичених артистичних виявів, спортивних змагань – по шахматах, настільному тенісу, велогонки та вільної боротьби в умовах безлічі розважальних обладнань

Сьогоднішнє свято і є отим вінцем вдачі, таланту і невтомної праці всіх серетян. Бажаю всім бути щасливими».

*

Лунали пісні, бриніли струни, кружляли танці, лунали оплески протягом трьох днів. Українські колективи – Негостинський ансамбль «Червона калина», наставник

НЕСПОДІВАНА ЗУСТРІЧ У ЧЕРНІВЦЯХ

Як духовно-культурний простір – Буковина єдина, попри те, що волею історичних обставин вона розділена кордоном між Румунією й Україною. Та писане й друковане слово не знає кордонів, тому не буде нічого незвичайного в тому, що мої «трафунки», дотепер локалізовані у Південній Буковині, звідки я родом, знайшли тему і в Північній Буковині, а саме у Чернівцях.

А чернівецький трафунок був таки надзвичайний. Поїхавши з Іваном Кідещуком десь у половині червня до славного буковинського міста, щоби побачитися з професором Володимиром Антофійчуком, який працює над книжкою про моє життя і творчість, уривки з якої друкувалися в «Нашому голосі», хіба я міг собі уявити, що матиму радість зустрітися там з видатним українським поетом Павлом Мовчаном, головою Товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка, і він упізнає мене, хоча від нашого знайомства минуло понад чверть століття – це було влітку 1990 року у Києві на світовому фестивалі української поезії «Золотий гомін».

Павло мовчан приїхав до Чернівців зустрітися з буковинськими просвітянами.

Перша зустріч відбулася з працівниками Університетської бібліотеки, куди прийшли і ми з Іваном Кідещуком.

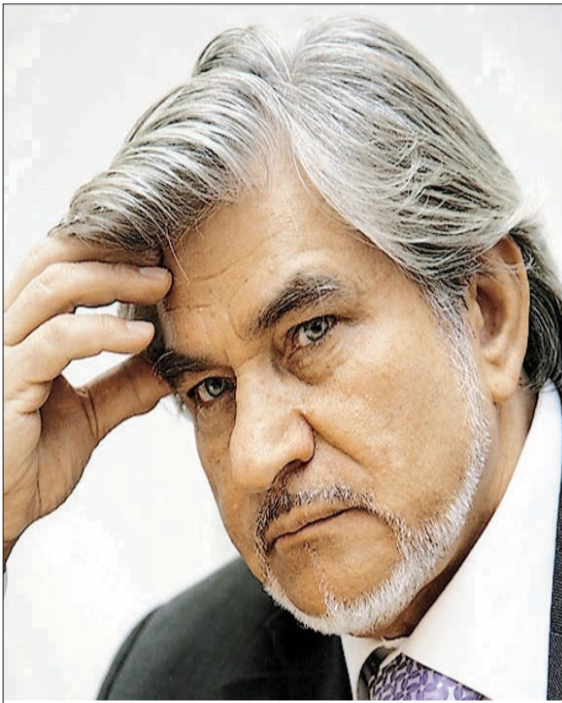
«О, це ти Михайле!» – розцвів усмішкою Павло, коли я підійшов до нього, наче нічого дивного не було в тому, що я трапився у Чернівцях саме тоді, коли від приїхав сюди, щоби заручитися підтримкою буковинців у звершенні великої справи – згуртування «нової політичної сили» як альтернативи для вирішення кардинальних і болючих проблем, з якими конфронтується тепер Україна внаслідок московської агресії, що загрожує її незалежності і територіальній цілісності.

Павло Мовчан такий же, яким я його запам'ятав з далекого зараз фестивалю «Золотий гомін», яким він керував. Запальний, одержимий ідеалом незалежної і процвітаючої України, з безмежною вірою в її майбутнє, хоча вона зараз переживає нелегкі випробування. Тому-то і визріла ідея української альтернативи, нової політичної сили, яка б вивела Україну з кризи, відкрила їй шлях до європейських цінностей, за що ратує «Просвіта», намагаючись утвердити цю силу в українському суспільстві, якому бракує ще єдності і цілеспрямованості.

На вигляд Павло моложавий, сповнений енергії та віри, хоча за чверть століття волосся у нього посріблилося, що надає

йому більшої статечності і мужності.

Під час нашої кількахвилинної розмови перед початком зустрічі з працівниками Університетської бібліотеки я нагадав Павлові про нашу поїздку пароплавом по Дніпру до Канева до могили Тараса Шевченка, (описану мною у репортажі, надрукованому в журналі «Наш голос» (1990) і поміщеному в обох збірках моєї публіцистики). Подаю

Павло Мовчан

уривок з підзаголовка «Наш отче єдиний»:

«Над Дніпром згущуються хмари і незабаром з них починає сїятися дощ. А наше швидкохідне судно на підводних крилах вже недалеко Канева. Як виглядатиме наше паломництво до могили Кобзаря в таку погоду? Всі стривожені, тільки Павло Мовчан спокійний (...) Нараз Павло каже: «Не журіться, поки допливемо, випогодиться. Великий Тарас розжене хмари, побачите!».

Павло Мовчан безмежно вірить у все-сильність українського національного поета. Для нього Шевченко – космічне явище; він живий дух, який стоїть на сторожі України, допомагаючи їй в найтяжчі моменти. Це не містика, це віра, що український народ, крім Всевишнього, має ще одного бога, чий прах спочиває на Каневській горі, а дух, безсмертний, зорить за тим, що відбувається на землі, за яку прийняв поет муки.

Навіть та річ, – каже Павло, – що Шевченко помер у чужій стороні, і його прах перевезено звідти в Україну – не випадковість. Крім життєво-мученицького шляху, він мусив пройти ще один шлях, щоб закріпити в народі волелюбство, національну гідність, прагнення до відродження. Павло говорить з таким переконанням, з таким внутрішнім вогнем, що йому не можна не повірити.

Коли ми підходили до Канева, дощ справді перестав (...) А це хочу навести слова Павла Мовчана, якими почався поетично-патріотичний момент біля могили Кобзаря»: «Тарасе Григоровичу, наш отче єдиний...»

З таким же переконанням, з таким же внутрішнім вогнем і непохитною вірою у перемогу добра над злом говорив Павло Мовчан і на зустрічі в Університетській бібліотеці. Слухаючи його пристрасний, мобілізуючий виступ, присутні, в тому числі я та Іван Кідещук, пройнялися вірою, що допоки в Україні є такі патріоти як Павло Мовчан, «українська альтернатива», як нова політична сила, відбудеться і зіграє свою роль.

ПРИЗЬБА

У фольклорі і в побуті

Я не з тих, котрі не задумуючись, все народне називають золотим самородком, геніальним, особливо коли йдеться про фольклор: пісні, коломийки, прислів'я, приказки. Особливо їх було гіперболізовано комуністичною ідеологією, за якою народ (як правило – бідний) протиставлявся панівним верхівкам, його творчість була виразом протесту проти соціальної несправедливості. Отак усна народна творчість набувала класового характеру. Отакій штамп перейшов і в літературу, його не зумів оминати навіть і такий видатний поет як Павло Тичина: «Всіх панів до одної ями, /Буржуїв за буржуями. /Будем, будем бити» /«Партія веде»/. Безліч поколінь учнів виростало на цій заклик, якого незабутній наш ерудит Ігор Лемний називав «закликом до геноциду».

Отож я не беру за чисте золото, за бездоганний моральний кодекс всю фольклорну творчість, оскільки тут зустрічаються і грубі його порушення у сороміцьких анекдотах (таких анекдотів Іван Франко зібрав два томи, які знаходяться у книгосховищах «під замком»), є балади про кровозмішання, про криваві помсти, зрештою є перчені гуцульські коломийки, які можна почути на розгульних забавах.

Та час повернутися до **призьби** – фольклорної і побутової. Фольклорна призьба – це та, на якій мудрі бабусі й дідусі розказують внукам казочки та всілякі бувальщини, вчать їх ума-розуму, на яких сидять, мов голуб з голубкою, молоді пари, вони постають і в снах-мріях тих, що покинули батьківський поріг і нидіють десь «на чужині». Отак призьба ототожнюється з ідилічним способом життя, а оскільки старовіцьких хат з призьбами все менше й менше, то їх опоетизація залишається напрощуд звабною.

Вона, призьба, озивається у нашій душі щемним спогадом і ми, запам'ятавши оту хатню «прибудову», бережемо теплий спогад про неї.

І хата моєї бабки мала призьбу, змащену жовтою глиною, а служила вона не для казкування, а для сушіння цибулі та картоплі в кінці літа, які запасалися на зиму.

З фольклору, пов'язаного з призьбою, мені найбільше до вподоби одне прислів'я, що стоїть сумнівного родичання. Бувало, стрінувся двоє односельчан, про яких подеують, що вони нібито далеко рідня, скажімо, їх діди були начебто одного коліна. Один злидар, а другий багатій, якому не вигідно мати такого родака. Отож, коли злидар, улесливо заглядаючи багатієві в очі, каже, що вони між собою рідня (у нас кажуть «фаміліант»), той відмахується зневажливо: так, може, «третє ребро від ср...ки», або відкараскується «делікатніше»: «Ага, знаю, твій пес спав у мене на призьбі!»

На цьому бесіда кінчалася і все залишалося по старому: може, той пес спав на тій призьбі, а може, не спав, може, бідняк навіть і не мав пса, бо що було тому стерегти?

Розходилися односельчани без гніву, подеколи багатший навіть угощав фаміліантаневдачу порцією горівки, бо той розвеселив його своєю вигадкою – дивись, який хитрун знайшовся! Латка на латці, а він всеодно лізе, як та нENZA, в очі, встиду-сорому не має...

Призьба в літературі: «Сумний і невеселий сидів на призьбі сотник Забр'юха...» (Квітка-Основ'яненко).

Михайло МИХАЙЛЮК

Перший день місяця червня нагадає нам, що діти з цілого світу повинні бути раді, щасливі, веселі в душі. Дитячий день, перший день справжнього літа, доказує, що треба любити всіх дітей, чи своїх, чи чужих.

В світі дуже багато дітей ще плачуть, бо голодують, і не треба робити різницю чи вони білі, чи вони чорні, чи жовтолиці. Всіх дітей треба любити і доброго навчати.

Пригадую як я любила всіх дітей, котрі приходили до садочка.

Я прийшла до Негостини і тут знайшла дітей, які не вміли говорити по-румунськи, бо село українське.

На початку я говорила на уроках двомовно, і так навчала їх говорити правильно румунською та українською мовою. Як поступали до першого класу, вони говорили правильно, тому багато дітей з негостинської школи були олімпійці, забирали всі премії на українських конкурсах. Їх учителі і викладачі теж були українці, і тому діти робили честь школі, родичам і селу. Але це було давно, я вже пенсіонерка. Вихователька Данієла Пишля залишилася продовжувати українську роботу в садочку і має гарні результати.

Діти це наші найдорожчі квіти, їх треба любити, виростати на добрі діла в житті. Любим дітей, любім квіти, бо що може бути найгарніше і шайдорожче на землі, як не дитина і квітка?

Коли до нас приходили українські гості, всі діти зустрічали їх піснею, яку я склала давно і пригадала її тепер:

*«У городі і в садочку,
Назбирали ми квіточки,*

ЛЮБІМ ДІТЕЙ І КВІТИ

*Ці квіточки розцвітали
І багату любов мали.
Вітер віє, повіває
І квіточки розсіває.
Ці всі квіти назбирали,
Нашим гостям дарували».*

Цілий місяць червень – дитячий, вони святкують щодня. Виховательки негостинського садочка Данієла і Рамона прийшли з дітьми до Сільського музею, який знаходиться в культурному домі Негостини. Тут діти ознайомилися з давніми українськими хатніми речами, які знаходяться тепер тільки в бабусь. Негостинська українсь-

ка давня хата була наповнена скорцями, рушниками, подушками, лавишниками, скатертями, які були вироблені жіночими руками.

Діти обзирали все, питали для чого вони, фотографувалися, побачили і українську бібліо-

теку, а надворі сфотографувалися біля бюста Т.Г. Шевченка.

Як не любити дітей, коли вони такі гарні, щирі, невинні, повні любові і радості.

Всім дітям бажаю, щоб були здорові і щасливі.

Феліція ГРИГОРАШ
Фото авторки

ДАВНІ СПОГАДИ

Пригадала собі байку, яку знаю від моїх родичів. Моє рідне село – це Марицея, українське село у повіті Сучава. Там я народилася, там жили мої батьки, бабка і дід. Гарне село було з давен, а тепер ще краще. Люди працьовиті, маючі і знають гарно поводитися.

Колись, давно, не було стільки машин, як тепер, навіть абтобуса не було, щоби поїхати до міста. Люди ходили до міста пішком, а найближчим було місто Сучава, за 18-20 км. Одні мали фіри, коні, воли, набирали людей і так їхали до міста на пляц, на ярмарок. Там одні продавали, інші купували.

В місяці червні є велике свято Івана Святого, його останки зберігаються у великім монастирі в Сучаві. 24 червня в Сучаві великий храм, на який сходяться християни з цілої Румунії. Багато людей

переходять границю з України з своїми священниками та йдуть пішком до Івана Святого в Сучаві.

Одного разу, оповідав мені батько, родичі зібралися йти до Сучави пішки. Вони приготувалися на це день наперед, в переддень свята одягалися по-святошному, брали їжу у торбину і виходили у хороми, де чекали першої, другої години ночі, і вирушали в дорогу. Наказували своїм дітям, щоб були чемні, не пустували, щоб слухали старшого брата, а як вернуться, принесуть їм цукерок.

Діти стільки й чекали, пустувати, не хотілося їм спати. З хорім тато кричить на них: «Ви масти щастя, що ми вже порнилися до Сучави, бо інакши мали дістати «паланицю» від мене...»

Гарно було давно, і багато можна писати про спогади, люди були щасливіші, ніж тепер. В них було серце краще, душа справедлива і не думали лиш про гроші, були раді за своє здоров'я.

Феліція ГРИГОРАШ

КОМУ, ВСЕ Ж ТАКИ, НАЛЕЖИТЬ КРИМ ?..

(Історичний екскурс)

«Саме ця наука – історія – є скарбницею наших діянь, свідком минулого, прикладом і повчанням для сьогодення, застереженням для майбутнього».

(Мігель Сервантес)

Час від часу в різних місцях, внаслідок різних подій, появляється давнє запитання: кому, все ж таки, належить... той чи інший клаптик території? І так, після політико-загарбницьких подій в Криму 2014 року, появилось запитання «Кому, все ж таки, належить півострів?» Ставилось і ставиться воно в мас-медіа, істориками та політиками, фахівцями та пересічним людом, зацікавленим поступом світу, ставив і я, ставилось і мені знайомими не-українцями.

Шукаючи відповіді, я зустрів Мудрого Українця і прямо йому:

– То кому, все ж таки, належить Крим?

– Легше сказати кому не належить!... – загадково кинув він мені.

– То-о кому?... – мало не розгубився я.

– А тому, хто захоплював його силою чи оманю, або і тим і тим, хто поневолював та нищив тамтешній люд, бо, знай, Крим був заселений від палеоліту, археологічні знахідки печер Кіік-Коба свідчать про присутність неандертальців тому сто тисяч років.

– Але історичні довідки, маю на увазі писемні, про що свідчать?

– Про те, що в першому тисячолітті до н.е. в передгірській, гірській зонах та на південному узбережжі кримської землі жили місцеві таври і вони назвали свій край Таврія, Таврика чи Таврида, а ця назва, в інших значеннях, вживається і по сьогодні. В стародавніх асирійських джерелах зазначається присутність на цій землі скотарських племен кімерійців, ще з дванадцятого століття до н.е.

Одним із головних етапів історії Криму вважається захоплення, з сьомого століття до н.е., цієї території скіфами – племена іранського походження, що створили на майже всій території нинішньої України царство Великої Скіфії, яке проіснувало до третього століття н.е. Гнані скіфами, прибуває у кримські землі

багато придніпровської народності. Але найголовнішим стало те, що починаючи з шостого століття, на кримське прибережжя прибувають грецькі колоністи і засновують міста-колонії: Пантікапей, Керкінітида (Євпаторія), Феодосія, пізніше Херсонес та багато інших. У східній частині Криму засновано Боспорську державу зі столицею Пантікапей, що означає «шлях риби». Греки назвали цей край Кімерія-Таврика, бо вони знали і про місцевих таврів, і про завойовників кімерійців, з якими нав'язували торговельні стосунки. «Боспор» означає «шлях/повернення до турів/таврів (бос=тур)». «Нестор-літописець називає таврія серед найдавніших народів Європи і світу... А далі він пише про них як тьверців (таверців), найпівденіше руське населення. Грек Лев Диякон свідчить, що таври та поляни-руси є єдиним народом...» – твердить академік Петро Гарчев, професор Таврійського Національного Університету в газеті «Кримська світлиця».

– Та що там могли принести доброго колоністи-греки, хіба що «троянського коня»... – провокаційно зауважив я.

– Не перескочуй... «коня», любий друже, греки, так скажу, пересадили свою цивілізацію тут, вони привезли мистецтво будівництва кораблів, споруджували храми в своїх містах, театри, стадіони. Вони включили Крим, а також і материк, до цивілізованого тодішнього світу. Їхні митці створили значні історично-літературні твори на основі матеріалів з Криму. Геродот, батько історії, побував у цих місцях у п'ятому ст. до н.е. і розповідає про релігійні вірування скіфів та про таврів. Один із представників золотої трійці грецької античної трагедії, Евріпід, написав драму «Іфігенія в Тавриді».

– Ну..., це вже щось інше, треба дещо переосмислити, це вже тип тих

відносин, в яких користь обопільна, це вже земля інакше терпить...

– Ех, ти..., вихопилась мудра істина з тебе! Ми ще повернемося до неї.

А тепер затям, та ще й уважно! У першому ст. до н.е. Херсонес та Боспор попадають під панування Римської Імперії. Але перші століття н.е. зазнають величезного переселення народів з Монголії та взагалі з Азії до

Карпат і поза них. Степи України і Крим стають битим ординським шляхом. Але першими прибули, в другому ст. н.е., готи. В Криму вони створюють державу, частина з них залишається тут, і після вигнання їх гуннами, стають добрими землеробами, приймають християнство і наводять добрі стосунки з Візантією. Пізніше гунни пройшли через Крим наприкінці четвертого ст. н.е., знищили багато люду, потім створили свою державу в Панонії, і під час Атілли завдали нищівного удару Римській Імперії. Частина гуннів залишилася в зоні степу Криму. З шостого ст. н.е. Візантія – Східна Римська Імперія – відновлює контроль над Боспором.

Треба ще не забути, що між 7-9 ст. н.е. частиною Криму володіли хозари, але головним їхнім інтересом було збирати данину. Торговля Візантії посилюється після заснування Києва та Київської Русі і провадиться через Херсонес. Дніпро стає славним торговельним шляхом «з варяг у греки». В 965 р. Київський князь Святослав розгромлює хозарів і поширює свій вплив на східний Крим. У дев'ятому ст. з'являються в Криму печеніги, в одинадцятому ст. половці або кипчаки, які завдають клопоту місцевому люду та сусідньому руському цілі два століття. Вони стали головною народністю півострова і пізніше з них сформувались кримські татари. Між 13-15 ст. на прибережну зону Криму значний вплив мали генуезці та венеціанці, які створили сильний торговельно-військовий флот.

З 1223 року в Криму появляються монголо-татари Чингісхана. Тут пізні-

ше встановлюється улус Золотої Орди, центром якого стало місто Солхат або Крим, що означає «рів», (сучасний Старий Крим). Саме це місто дало назву півострову – Крим. 1449 рік вважається роком заснування незалежного Кримського ханства, ханом будучи Хаджі Герай. Це співпадає з різким падінням сили Золотої Орди, коли і Московське князівство визволяється з-під її іга.

– Ну, що за історія !...

Євсебій ФРАСИНЮК

Фото автора

(Закінчення на 12 стор.)

ПОСТАТІ

Видатний український вчений Юрій Дрогобич народився 1450 року у Дрогобичі на Львівщині, в сім'ї солеваря (при народженні дано йому ім'я Григорій). Першу освіту отримав у священика церкви св. Юрія о. Евтимія. В 1565 році в місті було 45 солеварень. Ю. Дрогобич любив слухати оповіді про події, які відбувалися на його землі.

Після місцевої школи він вчився в Ягелонському університеті у Кракові, де в 1473 році здобув ступінь магістра. Продовжував навчання в Болонському університеті, де став доктором філософії та медицини, викладав філософію, астрономію та медицину, а потім був ректором університету. Повернувшись до Кракова, викладав медицину й астрономію в Ягелонському університеті.

Ю. Дрогобич підтримував тісні взаємини з багатьма видатними вченими та відомими культурними діячами свого часу, зробив значний внесок у розвиток астрономії, медицини, географії в світовому значенні. Особливо заслуговують на увагу його наукові відомості про перші визначення географічних координат Львова, Дрогобича, Теодосії, Москви, Вільнюса, про залежність погоди від географічної широти місцевості та можливості і методи її передбачення.

1483 року в Римі видано книгу Ю. Дрогобича «Прогностичне судження поточного 1483 року», що була першою друкованою книгою українського автора, виданою за кордоном.

З 1487 року він працював професором медицини Ягелонського університету й мав чин королівського лікаря. Український вчений великий зуси-

ЮРІЙ ДРОГОБИЧ БУВ СВІТИЛОМ ДЛЯ БАГАТЬОХ НАРОДІВ

ля поклав в поширення гуманістичних ідей в Україні. Високо цінували вченого Михайло Максимович, Олександр Богомолець, а особливо академік Степан Рудницький, розстріляний на Соловках 3 листопада 1937 року.

Ю. Дрогобич фактично започаткував українську науку. Під його керівництвом також стала розвиватися наукова праця наших сусідів. Про світове визнання Ю. Дрогобича свідчить те, що його праці знали в багатьох країнах Європи. Серед його студентів був майбутній видатний астроном Миколай Коперник, автор трактату «Про обертання небесних сфер», що поклав початок геліоцентричного погляду про будову Сонячної системи.

На жаль, ця високоосвічена постать за радянських часів була примовчувана. Щойно після відновлення української державності у Дрогобичі збудовано пам'ятник українському вченому, який відкрив Президент України Леонід Кучма. В Україні на громадських засадах було випущено пам'ятну медалью з барельєфом Ю. Дрогобича. Також в Україні випущена поштова марка з зображенням Ю. Дрогобича. В 2009 році випущено монету, присвячену Міжнародному рокові астрономії, на реверсі якої зображено Ю. Дрогобича. Іменем Ю. Дрогобича названі вулиці у Дрогобичі, Львові, Калуші. У 2011 році на фасаді Болонського університету відкрито меморіальну дошку Ю. Дрогобичу.

Визначний вчений помер 4 лютого 1494 року в Кракові, де жив у останні роки свого життя. Ю. Дрогобич став прикладом людини, яка освітлює своїм розумом не тільки матір-Україну, але і сусідські народи.

Ярослав СТЕХ
(«Свобода»)

КОМУ, ВСЕ Ж ТАКИ, НАЛЕЖИТЬ КРИМ ?..

(Історичний екскурс)

(Продовження з 11 стор.)

– Не квапся, шановний, це ще не все. Дотепер це історія відкриття далеких зон планети Землі, поширення торговельних шляхів, переселення народів, випробування різних форм домінації-експлуатації народностей. З п'ятнадцятого ст. навколо зони Криму починають поставати надто сильні державні та позадержавні утворення: королівство литовське, потім польське, Царська Росія, Османська Імперія. Починає новий етап історії цієї землі. Крим стає значним геостратегічним пунктом в інтересах цих потужних військово-економічних сил.

І так, в 1475 році наступає на Крим Османська Імперія, підкорює кримських ханів на 300 років. Назначили турки протягом цього часу приблизно 44-48 ханів.

В 1771 році російські війська, за допомогою козацьких полків, добре обізнаних у бойових «штуках» татар, займають Крим. Історики твердять, що без козацької допомоги татарів не перемогли б. Слідує Кучук-Кайнарджийський договір, Кримське ханство перестало бути васалом османів і стало знову незалежне. Останнім ханом був Шагін Гірей до 1783 року, бо 8 квітня 1783 року, Катерина II-а видала маніфест «Про прийняття півострова Кримського, острова Тамані і всієї Кубанської сторони під руку Російської держави.»

– Правду говорить народ: добре життя не триває довго!...

– Не бери надаремне історію-долю народу... – грішнику! З грудня 1917 року, разом з розвалом Російської імперії, засновано Кримську Народну Республіку, яка була першою в світі мусульманською республікою. Але 18-го жовтня 1921 року радянська влада проголошує Кримську Автономну Радянську Соціалістичну Республіку у складі РРФСР. У 1941 році Крим попав під владою гітлерівців. Знову розвал і так слабкої економіки, людські жертви. 1944 року радянські війська відвойовують Крим. Зруйновані міста і села, пограбований люд кримської землі потребував серйозних ресурсів

на відбудову та економічне зростання. Післявоєнні ресурси ССРСР не змогли це забезпечити і Криму. І так, 19 лютого 1954 року Президія Верховної Ради ССРСР, а не Хрущов, ухвалила указ «Про передачу Кимської області зі складу РРФСР до складу Української Радянської Соціалістичної Республіки. Крим зростає разом з Україною.

– Мені здається це природним явищем, півострів з материковою частиною України це єдине ціле!...

– Знову квапишся... Єдине ціле – коли людина не втручається насильно в оцю природу... Після 60 років спільного розвитку Крим знову має інший статус: «Федеральний округ у складі Російської Федерації» (21 березня 2014).

Шкодить це, як і кожна загарбницька акція, брате мій, тим, котрим завжди шкодило!... Тим, котрі народились і живуть на цій землі, котрі продовжують вирощувати тут виноградники та фруктові сади, котрі тут випасають скот, котрі любили і люблять цю землю, захищали і захищають її, часто своїм життям, котрі торгували/торгують і раді завжди добрим гостям, котрі плекали свої пращурські звичаї і будують власну культуру, котрі не цураються свого і навчаються чужому, котрі вистоюють всі лихоліття та завжди беруться за новий початок. Ще шкодить це добросусідським відносинам, миру між людьми та порядку в світі, а такої печалі тільки таври були здатні переносувати.

– Це якась жертвна народність!...

– Зовсім ні!... Скажи, будь ласка, чим славиться сьогодні Крим?

– Багато чим, але, скажімо... чудовими курортами!

– Правильно! Можемо твердити, що всі ті народності, що пройшли через Крим, були своєрідні туристи, яких чарували божественна природа Криму, оте чудодійне поєднання неба, води і землі кримського узбережжя, а понад все – гостиприємність тавро-кримчан.

– Ти поетизуєш...

– Нізащо! Тільки пов'язую минуле з прийдешнім. Емблемою Криму ти що би обрав?

– Безперечно – «Ластів'яче гніздо»!

– От, бачиш! Ластівка це перелітний птах, а місце, де вона будує гніздо та виводить нове покоління, то святе місце. В народній мудрості існує таке вірування: Хто руйнує ластів'яче гніздо, той великий гріх чинить!

Історія Кримського краю достатньо доказує, що тих, хто руйнував «гнізда» тавро-кримчан, земля довго не терпіла...

ДО 100-РІЧЧЯ ВІД НАРОДЖЕННЯ УЧИТЕЛЬКИ, ФОЛЬКЛОРИСТКИ ТА НАРОДНОЇ МАЙСТРИНИ МИРОСЛАВИ ШАНДРО

Подія відбулася 10 липня в рамках Плану культурних та виховних подій на 2016 рік, затвердженого Радою Союзу українців Румунії.

На святі під назвою, введеною у заголовку, виступили Юрій Чига з доповіддю «Людина та етнограф Мирослава Шандро»; Михайло Георгіє – «Мирослава Шандро педагог і фольклорист», а Єлисавета Шитрюк говорила про Мирославу Шандро як про народного творця.

Для розгортання цього меморіального дійства, присвяченого Мирославі Шандро, погодженого з керівництвом Повітової організації СУРу, місцева організація із виділених грошей надрукувала зошит у форматі А4 румунською та українською мовами, в якому поміщено теми симпозиуму, біографію Мирослави Шандро, коротку історію палкого кохання між Мирославою та її чоловіком Харитоном Бородаєм, трагічний момент в сім'ї Мирослави, коли на залізничній станції Шімян коло Дробети Турну Северіна студент політехніст застрелив з револьвера Харитона, сестру Мирослави та їх маму. Це сталося під час другої світової війни, коли буковинці мігрували аж до Банат.

Також у цьому зошиті поміщено кілька десятків узорів із давніх гуцульських сорочок, фотографії сім'ї Мирослави, різні традиційні речі із гуцульської господарки.

Зошит починається вітальним словом Петра Марочка, примаря громади Ульма, а в

нудся із дипломом і медаллю за автентичність репертуару та гуцульську ношу.

До цього гуртка приєднався народний співак, котрий уже в віку, він виконав в дуеті

Журналіст Михайло Михайлюк з Мирославою Шандро у хаті народного поета-гуцула Фочука в Нісіпімі.

кінці представлений етнографічний музей села Ульма.

Перед симпозиумом собор священників відправив Божу Службу-Панахиду. Богослужіння відбулося двомовно – українською та румунською мовами. Для цього моменту був запрошений і отець Михайло Кобзюк – парох православної церкви з храмом Пророка Іллі із села Дарманешти /колись Гатна/, що за 12 км від міста Сучави.

Друга частина події була відведена артистичним колективам.

Голова Сучавської повітової організації СУР Ілля Саучук запросив на це свято кращі артистичні гурти із Сучавського та Ботошанського повітів. Це танцюристи ансамблю «Козачок» із Балківців, приготувані знаменитим хореографом, молодим викладачем фізкультури та спорту Петром Шойманом, радником балківської примарії від СУРу.

Віктор Симчук, перший заступник голови СУРу, прибув на свято із знаменитою фанфарою «Флоріле Буковіней», якою керує лікар Аурел Гримаре.

Для цього оркестру примарія Киндешт допомогла 25.000 леями для купівлі народних костюмів, а СУР купив музичні інструменти. Оркестр виконав українські та румунські пісні. До фанфари приєднався рогожестський співак І. Скутилніку, котрий переважно виконав українські співанки.

Ілля Саучук прибув із вокальним жіночим гуцульським гуртком «Полонинка» із села Палтіну. Їх одяг та репертуар автентичний з гуцульської зони.

Цей гурток був на Україні, звідки повер-

знамениту гуцульську співанку про любов. Це Констянтин Моса із села Чумирна Ватра-Молдовіцької громади, майстер на всі руки: тесляр, столяр, різб'яр по дереву. Із своїми виробами він був присутній на різних виставках народного мистецтва в Румунії та за кордоном. Недавно кілька днів демонстрував свою майстерність у Парижі.

Вокальний гурток, також жіночий, із міста Мілішівці /інструктор Бриндуша Пислару, голова міської організації СУР/ виконав кілька українських пісень. У співачок звучні голоси та гарні мілішівські народні костюми.

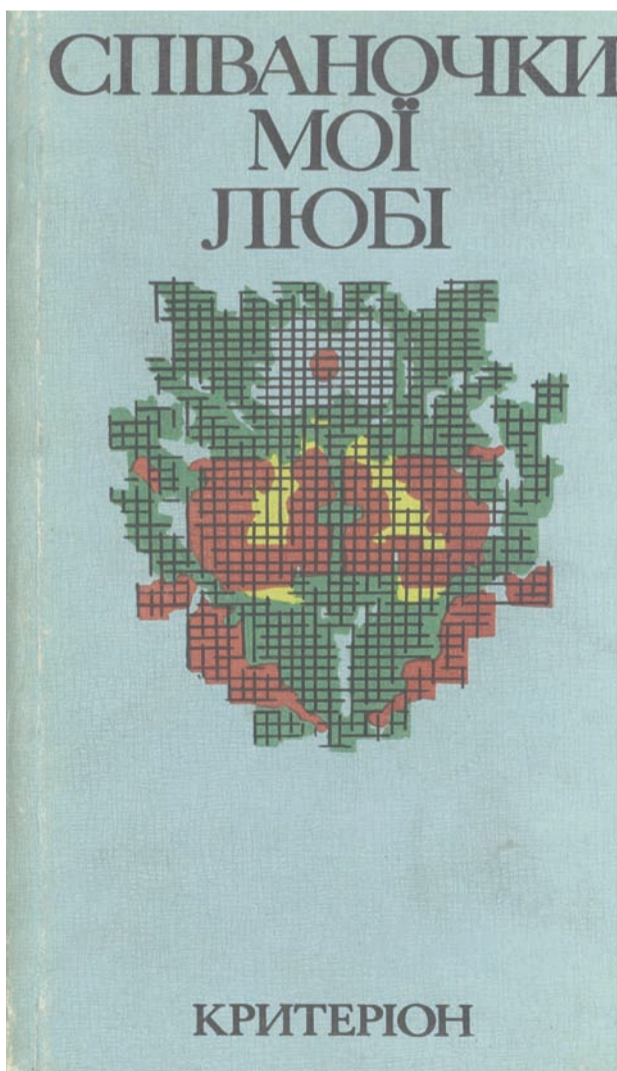
Сурпризом артистичної програми були учні гімназійної школи с. Верхня Бродина, котрі приготувані студенткою другого курсу інституту образотворчого мистецтва, випускницею факультету філології. Вони виконали народні українські пісні із гуцульського фольклору, танцювали, представили коротенький сатиричний момент із сільського життя.

Програма закінчилася місцевою формацією «Гуцулка», котра колись була лауреатом Національного фестивалю «Оспівування Румунії».

Хочу підкреслити, що повітова організація СУРу має надзвичайних і талановитих інструкторів, котрі працюють наполегливо, а це видно на сцені.

Також хочу підкреслити, що у нас, в Ульмі, знову зал дому культури був переповнений (понад 200 людей), а надворі решта, які там не вмістилися.

Юрій ЧИГА

Збірник народних співанок упорядкований Мирославою Шандро

Храмове свято у Краснім

Приємно побувати на рідній марамороській землі, поміж близькими душі українцями! А ще потрапити на храмове свято, яке наші богомільні українці зі святістю зберігають. То просто диво і велике задоволення! Тим більше для мене, яка зросла із цими святами і жила ними ще з дитинства!

Ціле літо, почавши Спасами (Христовим Вознесінням) і кінчаючи осінніми Покровами у Лузі, все храми і храми! І на всі я любила ходити, іноді із церковною процесією (літ. процесією), з якою по дорозі радо співала релігійні пісні!

Живучи далеко від рідного дому, дуже занята всілякими буденними і професійними справами, все важче вдавалося побувати на наших храмах. Але на хоч одному із них, раз на рік, таки Бог помагав мені бути, щоб трохи «зарядитися» і духовно насититися!

У рідному селі Вишівська Долина храм на Сошествіє святого Духа (кажуть у народі Свята неділя або Зелені свята)! А він, взагалі, припадає у червні, місяці насичені різними подіями, які щоразу якось відволікали мене від поїздки у рідний Марамореш! Так, минулого року, як і в цьому році, хоч і намагалась поїхати на цей храм, ніяк не виходило, а тільки пізніше, коли вже проходило слідуюче храмове свято у сусідньому селі - Красній!

І так починає ставати традицією, щоб я була гостем вже другий рік підряд (і, мабуть, і в майбутньому!) цього величного свята, де краснянська українська парафія так щиро приймає своїх гостей християн звідусіль на Божу літургію, присвячену святим Апостолам Петру і Павлу. Із цього храму я повернулась додому із надзвичайними враженнями, про які хочу поділитися із читачами газети «Український вісник».

Божя служба почалась зранку, коли почали приходити парафіяни з різних навколишніх сіл, більшість із них разом із священником і з процесією. Тому що день 12 липня припав у вівторок і серед тижня, коли більшість людей працює, процесій було менше, ніж іншим разом, тільки 3 пари. І всі вони, взагалі, молоді і красиві дівчата, одягнені у святковому народному одязі і з вінками на голові, носячи в руках прапори (хоругви), співають красиві специфічні пісні («А за градом підемо», «Покайтеся, християни» і т. д.).

Перед тим, як почати святу літургію, священники на чолі із парохом села отцем Василем Арделяном і преподобним отцем Вікарієм Іваном Піцурою, збираються щоразу до гробу, де похований колишній парох, отець Штефан Оніка, який прослужив у цій божій церкві понад 20 років, щоб провести панахиду у його пам'ять.

Після цього важливого моменту почалася свята літургія, на якій були присутні 12 священників із різних сусідніх сіл, в більшості українці, але і гості-румуні. Слід згадати, що попередній священнослужитель цієї церкви, отець Василь Арделян, тато сьогоднішнього пароха, який деякий час хворував, був присутній також на Божій службі і всі колишні парафіяни його з радістю зустріли!

Як багатьом уже відомо, сім'я отців Арделянів у Румунії велика і вони, як знавці музики, спроможні зорганізувати хори, особливо, старший із них, отець Іван Арделян із сусіднього села Бистрий. І в селі Красній віддавна діє багатоголосий хор, який і на цей раз співав бездоганно! Були моменти великого душевного піднесення, які викликали в людей сльози духовної втіхи! Нагадалися мені глибокі слова письменниці Ольги Кобилянської, яка писала: «Нема на землі іншої втіхи, як віра у Бога!»

Особливо подобається мені церковна пісня «Величай, душе моя!». І дійсно, тут відчувалась висока духовна велич! Вдячна Богові, що мала нагоду пережити таку велич, яку тільки храмова служба може викликати у людини! Стільки священників, дияконів (дяків), богомільного нашого народу і стільки до Бога піднесених душ! А це означає наш український православний храм у Марамореші, якого ні з чим не можна зрівняти! Не дивно, що він скликає стільки люду і дивує інших націй, які такого не мають або їх храми (чи «руги») не доходять до подібної величі! (Навіть і друзі з України, коли побували на одному із таких храмів, сильно дивувалися і подивлялися нас, бо у них такого типу храму не збереглося!).

Слідували потім гарні, змістовні проповіді, яких виголосили між іншими: преподобний Отець Вікарій І. Піцура та отець парох Василь Арделян, який склав, як господар свята, подяку всім за участь у храмі. Під кінець був обхід церкви і мирвання. Прозвучав потім щирий заклик отця пароха, щоб люди не розходилися, а після насичення душі, щоб не пропустили і насичення тіла у гостинному колі, організованому в сільському будинку культури.

Я мала велику честь побувати за обіднім столом у приємному оточенні отців священників і українських монахів. Я завжди дуже цінувала і шанувала їхню відданість у збереженні споківної традиції і української мови у божій нашій церкві Мараморощини. Вони, як ніхто в інших регіонах компактного проживання українців

Румунії, завдяки церкві змогли зберегти і українство. Цей факт я повсякчас у моїй праці у Міністерстві культури Румунії радо підкреслювала і водночас жаліла, що інші регіони не мають такої вигоди (крім банатського, який – слава Богу – потрохи росте і духовно піднімається слідом за своїми марамороськими братами-українцями!).

У народі говорять, що «на Петра – вода тепла!» в значенні, що від цього дня стає тепліше і вже можна купатися у річці! І дійсно, у цей день сонце пригрівало, як ніколи! Щастя, що неподалік церкви височіють, густі липи, які своєю тінню зберігають холодок, у якому змогли сховатися християни під час божої служби.

Слід відмітити, що село Красній (рум. Crasna Vișeuului) належить адміністративно, як і моє рідне село Вишівська Долина (Valea Vișeuului), до селища Бистрий (Bistra) і у всіх трьох відмічається із лінгвістичної та етнографічної точок зору гуцульська специфіка. А всі вони налічують 4.200 жителів. У 2011 році вони разом проводили, за підтримкою Союзу Українців Румунії, урочистості з нагоди своїх 600 років існування, документальної атестації. Село Красній оточене високими горами (поблизу вершина Піп Іван!), стоїть поблизу кордону із Рахівським районом Закарпаття (недалеко – Центр Європи!), із яким спілкується і дружить! Тож маємо підставу вірити, що до села Красній (який, дійсно, красній з

усіх точок зору!) і його божої церкви не доторкнуться загрозливі для нас глобалізація і асиміляція, вони будуть і надалі розвивати свої прадідівські чудові традиції і проводити божественні українські храми, що вже стали гордістю нашої Православної Церкви!

Ярослава-Орися КОЛОТИЛО

Фото авторки

«Трибувся до гір і до гуцулів»

У липні цього року сповнюється 105 років із часу других відвідин Михайлом Коцюбинським Гуцульщини. Вперше побував письменник на Гуцульщині в 1910 році.

У 1890 та 1905 рр. Михайло Коцюбинський відвідав Галичину, після чого встановилися тісні взаємозв'язки з Іваном Франком, Ольгою Кобилянською, Н. Кобринською, В. Гнатюком, В. Стефаником та іншими галицькими письменниками та художниками.

Володимир Гнатюк, український видатний фольклорист та етнограф, який часто бував на Гуцульщині, зокрема в селі Криворівня, високо цінував творчість Михайла Коцюбинського і запрошував відвідати це село. При зустрічах та в листах він розповідав про життя та побут гуцулів, співав гуцульських співанок, щоб зацікавити Коцюбинського цим краєм і людьми, які тут живуть. Тому, після повернення із острова Капрі, де був на лікуванні, Михайло Коцюбинський приїхав у серпні 1910 року до Криворівні. У цей час у Криворівні гостювали Іван Франко, Денис Лукіянович, Володимир Гнатюк та інші визначні особистості. Із спогадів сина Івана Франка Тараса: *«Це було в 1910 році. Ми приїхали поштою із Косовода до Криворівні і зупинилися на лівім березі річки Черемош. До квартири Мітчуків, де вже не раз проживали, треба було йти хиткою кладкою. На березі, біля самої води, нам зустрілась невідома сильно засмагла людина, що вигривалась проти сонця... Ми з цікавістю роздивлялися незнайомого. Тато відразу здогадався, що то є славний новеліст, автор «Фати моргани».*

Незважаючи на поганий стан здоров'я, Коцюбинський завжди був бадьорий, ходив по горах, розмовляв з гуцулами, записував їх перекази. Тут у нього виник задум зібрати матеріал для майбутнього твору. І справді, пізніше ним була створена прекрасна повість з гуцульського життя та побуту «Тіні забутих предків»,

на підставі якої режисер Сергій Параджанов створив кінофільм-шедевр з тією самою назвою, як і повість Михайла Коцюбинського.

У 1965 р. на Міжнародному кінофестивалі «Південний хрест» (місто Мар-дель-Плата, Аргентина), фільм отримав золоту медаль та приз ФІПРЕССІ.

Минулого року у Верховині Івано-Франківської області відбувся III-й Всеукраїнський

кінофестиваль «Тіні забутих предків». Верховинці мали нагоду зустрінутись із Ларисою Кадочниковою – виконавець головної ролі, Марією Миколайчук, дружиною

Івана Миколайчука /головного героя Івана Палійчука/ та іншими артистами. На жаль, Іван Миколайчук – головний персонаж фільму, вже багато років як відійшов у вічність.

Михайло Коцюбинський в липні 1911 року приїхав до Криворівні, зупинився, як і попереднього року, у дяка Мойсейчука. В листі до дружини Віри Коцюбинської згадує про свої подальші плани відвідати далеко в горах село Зелене: *«Дорога Вірунько! Вчора під вечір, нарешті, доїхав до Криворівні. В дорозі мусів ночувати, дорога була погана, бо скрізь порозмивали дощі. В Криворівні через Черемош позносило всі кладки й мости, так що довелося до Гнатюка переїздити на дарабі. Помістили мене у дяка, недалеко од Гнатюка, маю чисту і добру хату... В суботу із священником поїду на два дні в гори, до Зеленої. Стараюся знайти коня і провідника, здається, тут недорого буде, не дорожче карбованця на цілий день. Взагалі думаю не марнувати часу. Сьогодні ходив до Грушевських, вони вже тут тішилися, що мене побачили...»*

Після повернення із села Зелене, Коцюбинський зібрався їхати у село Голови:

«Дорога Вірунько! Щось мені не везе: зібрався їхати в гори, та не міг, бо почалися дощі. Сьогодні теж боюсь вибиратися в дорогу, хмарно і ось-ось починається дощ... Вдень, правда, не холодно, так що сижу десь над Черемошем. Трохи читаю, розмовляємо з Гнатюком, поки дощ не зажине до хати...».

Аж 27 липня приїхав Михайло Коцюбинський у село Голови: *«Пишу тобі, Вірунько із села Голови, куди вчора приїхав верхи на коні. Вночі попав я на оригінальні обряди, забаву при тілі вмерлої баби... За мною йде в полонину добродій Гарматій, дуже гарна людина, у якого я тепер гостюю... Потрохи збираю матеріал...»*

Оригінальний обряд, який Коцюбинський згадує в листі, це був обряд похорону, який письменник описує в повісті «Тіні забутих предків».

З Голови Коцюбинський повернувся до Криворівні 31 липня: *«Вчора вночі повернув-*

ся із своєї поїздки в гори, на полонину. Пробув чотири дні і дуже задоволений придивився до гір і до гуцулів. Почуваю себе добре, хоч у дорозі трохи утомлювався, не зважаючи по 4-5 години з коня... Тут так всі дбають про мене, так стараються помагати мені, зробити приємність, що мені аж соромно буває...».

Погода під час перебування Коцюбинського на Гуцульщині постійно перешкоджувала його планам. Неможливо було багато подорожувати, то більше часу письменник проводив удома, чи відвідував Гнатюків та Грушевських. От лист із 4 серпня: *«Дорога Вірунько! Пишу до тебе, а коли піде цей лист не знаю, і коли дістану щось од тебе, теж не знаю. Річ у тім, що вже п'ять день ідуть сильні дощі день і ніч, без перестанку. Черемош такий бистрий і повноводний, що не можна переправитися, і ми одрізані од пошти, крамниць, цілого світу... Дощі попсували всі мої плани. Збирався їхати знов в гори, а тепер вже не знаю, чи погода пустить. Холодно тут так, що вчора я ходив у козушку дяковому, а в хаті топили грубку...»*

10 серпня Коцюбинський далі пише про свій побут у Криворівні: *«Нікуди мене погода не пускає. Позавчора переправився на другий бік річки, зайшов на годину з Гнатюком до Волянських, та вже не міг переправитися додому, бо випав дощ, річка розпилася і не було перевозу. За весь час міг тільки раз піти до Грушевських, та й то мочив мене дощ. А дощі тут не такі як у нас. Тут з неба плеться ціла річка».*

Останній лист із Криворівні до дружини був написаний 12 серпня: *«Дорога! Пишу з Криворівні останнього листа до тебе, бо в понеділок виїду звідси. Весь час дощі тут безперестанку, сиджу в хаті, нікуди не ходжу. Раз тільки ходив до знайомих до Ясенова, та й то мок... Зараз їду прощатися до Грушевських, а завтра поїду до Жаб'я попрощатися з доктором Невестюком...».*

Незважаючи на те, що ціле літо 1911 року було дощове, М. Коцюбинський попрацював досить плідно. Перебуваючи в Криворівні, Зеленому, Головах та Ясенові, зібрав багато матеріалу, якого використав пізніше у повісті «Тіні забутих предків». Але це не було останнє перебування на теренах Гуцульщини. У 1912 році письменник знову приїде в Криворівню.

Підготував за допомогою історії написання повісті «Тіні забутих предків» Юрій ЧИГА

Фото: сцени зі кінофільму

Деталі буковинського «меридіану» Юрія Ракочі (IV)

Одним із багатьох захоплень Юрія Ракочі було і його зацікавлення історією південнобуковинських сіл, зокрема сучавської Марицеї, в школі якої він довше працював, та сусіднього села Дерманешти, з історією якого, а то і з історією сусіднього румунського села Părhăuți (Пергівці), як дехто вважає, включно і Юрій Ракоча, який резюмує думки попередників та співрозмовників, пересікаються розповіді про обставини смерті Тимоша Хмельницького, який був одружений з дочкою господаря Молдови Васіле Лупу Руксандрою.

У своїй «Історії України-Русі» (див. видання: Київ, 1996, т. 9. Кн.1, с. 473) Михайло Грушевський наголошував, що шлюб Тимоша Хмельницького з Руксандрою «протягом століть залишився в центрі уваги істориків, так і письменників (...), а нещаслива смерть від неприязельської кулі займала увагу не тільки самої України, але (і) всього комплексу земель, що її оточували. Новіших письменників захоплювала коротка, як блискавиця, кар'єра сих двох молодожених – чигиринського козака і волозької господарівни, що блиснули на політичній овіді і згасли як метеор. Приваблювала романтична сторона сеї історії, а менше зверталось уваги на політичну сторону сього епізоду – власне нам інтересну».

Романтична сторона даного історичного епізоду, як недавно відзначив (2013 р.) аспірант Інституту філології КНУ імені Тараса Шевченка М.І.Добоні, дала, наприклад, І.П. Білецькому-Носенкові, автору датованого 1828 р. рукописного російськомовного роману «Зиновій Богдан Хмельницький», зацікавлення яким «спостерігається протягом останнього десятиліття з боку літературознавців», «широку можливість для польоту творчої фантазії».

В описі Юрія Ракочі, здійсненому (як він уточнює, «у п'ятницю 6 квітня 1973 р.») на порожніх сторінках моєї збірки колядок «Ой у саду-винограду» (Бухарест, Критеріон, 1971, с.47-67) румунською мовою (з явними румунськими синтагмами, що свідчить про можливе використання румунського джерела) на основі розповідей багатьох осіб, своїх же добавок, як у раніше представлений в «Українському віснику» «Легенді лісу», та єдиного румунського джерела – «Легенди Пергівців. Руксандра» (без вказання дати появи), відтворена ця ж романтична їх сторона, у представленні якої етапи розгортання подій, взагалі, співпадають з румунськими та україн-

ськими історичними даними та з фактами художнього їх відображення, про що пішла мова в серії статей Михайла Гафії Трайсти в «Нашому голосі», а деякі з наведених Ракочою історико-художніх даних про ці події, що пересікаються з історією, топонімією та гідронімією села Дерманешти та з назвою села Пергівці, не зустрічаються, як мені здається, в інших джерелах, завдяки чому запис Ракочі, безперечно, має певну цінність, збагачуючи базу інформаційних даних, може, дискусійних, але все ж таки цікавих подачею нових колоритних деталей, які, правдоподібно, підлягають подальшим виясненням.

Джерелом для відображення І.П. Білецьким-Носенком цих подій, вважає М.І.Добоні, послужили не так «Історія Малоросії» Д.Бантис-Каменського, як приписувана Г. Кониському «Історія Русів», «що стала відомою широкому загалу в 1828 р. (...) і активно поширювалася», а роман Білецького-Носенка датований 1829 р. і в його основу лягла «романтична історія взаємної симпатії доньки молдавського господаря та сина українського гетьмана», історія, «описана доволі скупом». «У побудові сюжету свого роману, – відзначає М.І. Добоні, – І.П.Білецький-Носенко чітко дотримується «Історії Русів», творчо розвиваючи та доповнюючи її, не відступаючи ані на крок від фактів».

На думку М.І.Добоні, 5 і 6 глави другої частини роману Білецького-Носенка – це «своєрідний міні-роман», виконаний в «кращих традиціях любовного роману», просякнутого «романтичним духом».

Цікаво перегукується своїми співпаданнями (відзначаючись одночасно і відмінностями) наведена Ракочою перша частина оповіді міні-роману – знайомство, палке кохання Руксандри Лупу чи Ірини (Розанди або Роксанди, як звано її в українських джерелах) з цією ж частиною міні-роману Білецького-Носенка (незважаючи на те, що Ракоча не мав звідки знати його рукописний роман), як це впливає з паралельного розгляду цих двох рукописних версій «сценарію» стосунків між закоханими.

Руксандру Лупу Білецький-Носенко та Юрій Ракоча представляють як «найкращу жінку (дівчину) того часу», як, до речі, й інші автори творів на цю тему. Вказані Білецьким-Носенком обставини її познайомлення з Тимошем в записі Ракочі трохи відмінні, він вказує, що знайомство відбулося «на великій забаві у дворі короля Польщі (?), коли Руксандра була в гостях старшої сестри, виданої за польського дворянина». Відзначає він також щирість її відданість Тимошеві: багато молодих дворян були б щасливими, якби вона «хоча б усміхнулась їм, але той усміх вона зберігала для хороброго Тимоша, який здобув її любов високими душевними і фізичними чеснотами» (про які читач дізнається із завданих Васіле Лупу Тимошеві випробах).

Як у всякому любовному романі, зв'язок Руксандри з Тимошем підтримувано вірним помічником, яким у записі Ракочі виступає Parascheva Huță чи Paraschița, частіше – Para Huță (від імені якої, згідно з румунською легендою, походить назва сучавського села Părhăuți), яка жила в усамітненій хатині в лузі Пруту, докола якої «були найрізноманітніші квіти, бджолині вулики, в хаті п'яний запах надавали квіти і корені». За узвичаєним ставленням Ракочі до ним же описуваного слідує вчислення назв квітів по-румунському, по-українському і по-науковому. Далі, мабуть, не з румунського джерела наведено інформацію, що ікону «побожної Параскеви в золотій оправі» Параскіці подарувала настоятелька молдавського монастиря Аґапія, а інші ікони «були принесені покійним побожним її чоловіком Ісаєм чи Іском Прудивусом від своєї мами Килини з Києва, подаровані їй доброю подругою – дружиною Богдана Хмельницького, з якою нераз ходили до Печерської Лаври».

Іван РЕБОШАПКА
(Закінчення на 17 стор.)

Деталі буковинського «меридіану»

Юрія Ракочі (IV)

(Продовження з 16 стор.)

В любовному романі Руксандри і Тимоша – не без перипетій: коли до Ясс, пише Ракоча, прибуває принц Вишневецький на заручення, Руксандра ніччю крадьки покидає княжий палац, добігає до Пруту, стрибає у високі після дощу його хвилі, що знемагають її, але Руксандру врятовує «un pescar bătrân rus» («старий руський риболов») і доставляє до хатини Пара Гуци.

Помічником Тимоша в романі Білецького-Носенка виступає «жінка Кукона (=неточне сприйняття загального румунського іменника «сисоапă», терміну ввічливості на означення заміжньої жінки, що належить до пануючого класу – I.P.), у якої він зупинився (?) під час свого перебування у місті». В оповіді Білецького-Носенка Тиміш – «не хоробрий та відважний воїн, а насамперед закоханий хлопець, дещо несміливий і невпевнений у своїх діях, сповнений любовної тривоги і нетерплячки». Він – зачарований Руксандрою, яку кілька разів бачив у господарських палацах. Її образ вчарував його, оскільки «у дворі і в місті Ясси всі любили Руксандру як неземну істоту, як ангела». За допомогою помічниці яської жінки-кукони відбувається зізнання Тимоша і Руксандри у взаємному коханні за допомогою взаємного дарування символічних предметів, здавна існуючого в українському (і не тільки) весільному ритуалі. На знак відданості і любові до Тимоша Руксандра передає коханому «глазентовый мешочек» з трьома символічними предметами, смисл яких «щасливому невольнику» розтолковує кукона: **перстень** – це шлюб «заліг обіцяння довічної приналежності»; зелена соснова гілка, зелені камінець і ленточка – свідки того, що «з вами бажає насолоджуватись в любові»; перець – ознака любові, що «палає в серці діви, для якої гірка з вами розлука». Таким же символічним подарунком на знак взаємного кохання відповідає і Тиміш, посилаючи Руксандрі «зв'язаний зеленою лентою пучок квітів», серед яких була «рожа, цариця весни і квітів», яка «проспіває за вас похвалу красуні»; «квіти незабудки промовлять ясно, що ви завжди нею захоплені»; гілки полину і кипариса «вияснять ваше горе з приводу розлуки з нею і виразять клятву вірності, яку розрушить одна лише смерть».

Описаний Білецьким-Носенком спосіб взаємного спізнання і освідчення закоханих – дійсно романтичний. Пересторогу на шляху їх одруження, як і в інших джерелах, виведено загально, але в дусі історичних трактувань: Васіле Лупу, пише Білецький-Носенко, бажав видати Руксандру

«за того, хто значиміший і сильніший». Але люблячи дочку пристрасно, «дав їй вибір». «Тільки, попереджала кукона Тимоша, навряд чи погодиться видати за вас».

Васіле Лупу – єдина перешкода на шляху одруження закоханих і в записі Ракочі. У присутності придворних та Руксандри, яка має змогу пізнати Тимоша не таким, як у Білецького-Носенка, а спритним, вправним і розсудливим витязем, «всяко пробує, відзначає Ракоча, приписуючи, правдоподібно, запозичених чи надуманих ним чеснот, затьмарити Тимофія» – змаганням у верховій їзді, двобоєм шаблями, прицілюванням з лука, але Тиміш перемагає всіх. Далі Васіле Лупу завдає Тимішу, як і казковий цар Триголов Гаврилкові із записаної Ракочою в цій же збірці «Легенди лісу», тільки не скласти, а розіграти чотири шахові партії з непереможними шахматистами, «подібні (?!), відзначає Ракоча, до наведених у збірці на сторінках 271-277», і Тиміш виграє, викликаючи розчарування та зависть суперників, «подив і оторопіння присутніх». Явно роздратований, Васіле Лупу, як і той же казковий Триголов з «Легенди лісу», завдає Тимішу чотири запитання (запозичені Ракочою з літератури чи придумані ним самим, як це видно у «вплетенні» його ж (?) поняття про «инову» у відповіді Тимоша на перше і четверте запитання – I.P.): 1. «У що, коли і як треба вірити? 2. Коли людина може бути щасливою? 3. Що воно таке релігія, віра, філософія, суспільство? 4. Який зв'язок існує між землею і душею, між життям і смертю?». Для обґрунтування відповідей, підкреслює Ракоча, «потрібно було б стільки часу, як для написання однієї з чотирьох Євангелій або чотирьох сторінок Талмуда чи Корану», але Тиміш відповів майже експромтом: 1. Вірити треба у Душу сотворіння, у Бога, народженого з Духу віри у речі, створені двома протилежними силами. Вірити слід постійно, але сильніше тоді, коли не хочеться вірити. Треба вірити так, щоб відчуватися в «инові» і віднаходитись в Хорошому Дусі, тобто своїм життям вдосконалювати життя і жити більше для інших, ніж для себе. Бо заповідає же Спаситель: «Люби Бога більше за все, а твого ближнього – як себе самого». Далі слідує детальне толкування Ракочою цієї заповіді у біблійному контексті. 2. Людина може бути щасливою тоді, коли ошчасливує й інших, разом переживаючи їхнє щастя. 3. Релігія – це форма, а віра – це суть, філософія – це об'єм, а суспільство – її вміст. 4. Земля – це зародок душі, а смерть – її безсмертя. Земля – це матерія-инова, в якій впізнається душа-зародок добра чи зла, як то видно в заповідях поступак.

Відповівши на запитання, відзначає Ракоча, «Тиміш по-військовому віддав честь підняттям шаблі». «Усміхнувшись, Васіле Лупу встав із свого князівського крісла, взяв Руксандру за руку, приблизились вони до Тимоша, і господар подав руку доньки Тимошеві в руку. Тиміш обняв і поцілував Руксандру, потім і Васіле Лупу». Усунення перешкоди на шляху одруження, як видно, у Білецького-Носенка трактовано в романтичному дусі, а в записі Ракочі – приблизно в казково-фантастично-героїчному, тільки не історично.

Послідувало, пише Ракоча, «дво-тижневе гучне весілля, про яке ні в казці не можна розказати. Від румунських, українських, польських, албанських, турецьких, татарських і угорських танців і пісень радісно усміхнулись навіть Карпати, і Дніпро, і море, і степ. Багатим був Васіле Лупу, але й безстрашні козаки не були бідними – із золота виготовляли підкови для своїх спритних і кмітливих коней, з якими здружувались ще з колиски на все життя, до самої смерті». На тому весіллі добре погуляли і «руський риболов, що врятував Руксандру з бурхливих хвиль Пруту», і Пара Гуца чи Паргуца, від імені якої, мовить легенда, походить назва сусіднього з Дерманештами румунського села Părăuți.

Уверсії Ракочевого любовного міні-роману Руксандри і Тимоша уведено любовний мікро-міні-роман про одруження причетних до сучавського етапу експедиції Тимоша Хмельницького у Молдову двох парубків, одного на ім'я Sârghie, від імені якого пішла назва румунського села Sârghi-ești, сусіднього із селом Părăuți, та іншого на ім'я Toader al lui Costân (Тодер, син Костина), від імені якого пішла назва сусіднього румунського села Costâna, а від сина Костина Toadega – назва сусіднього з Пергівцями румунського села Todirești.

Окрім легендарних, може, й історичних інформацій про постановня згаданих румунських сіл, використана Ракочою книжка «Легенда Пергівців. Руксандра» є свідченням того, наскільки поширеним на Сучавщині (а то і деінде, серед румунських інтелектуалів) був «вплетеним» в румунські традиції любовний міні-роман Руксандри і Тимоша Хмельницького.

Надто поширеним був він серед українськими сучавськими інтелектуалами (як це буде видно з вказання Ракочою його джерел), особливо друга частина його «сценарію» – обставини смерті Тимоша Хмельницького.

(далі буде)

Розум та щастя

Ішли собі десь розум та щастя та й засперечались, Розум каже, що він сильніший, а щастя – що воно. Сперечались вони, сперечались та й розійшлись. Щастя пішло у ліс, а розум пішов та одному хлопчикові і вліз у голову. От віддає батько того хлопчика у шевці. Побув він у шевцях з тиждень – уже всьому й навчився.

– Оддайте, – каже, – тату, ще чому другому вчитись.

Віддав його батько у кравці, він і там чи побув з тиждень, уже зумів і покріюти, і пошити. Тоді віддав його батько вчитись ще годинники робити. Він і того щось скоро навчився.

От раз той його хазяїн від'їжджає та й наказує хлопцеві, щоб він, поки той вернеться, зробив стільки там годинників, а що зостанеться припасу, то, як схоче, то і собі зробити. От він як заходився, живо поробив, ще й собі вигадав, та такий утнув, що у двадцять п'ять років тільки

раз і заводиться, та як завів, то і ключик туди усередину заховав і зачинив там.

Приїхав ось хазяїн – усе пороблено, він забрав ті годинники та й повіз десь на ярмарок, і його з собою узяв. Той же хазяїн свої годинники розпродав то панам, то іншим людям, а той хлопець свій продав самому цареві, та як забрав гроші, то й пішов десь аж за границю.

А той годинник, як вийшло йому двадцять п'ять років, зупинився і не б'є.

Зараз послали за майстром, так ніхто ради йому не дасть. Кинулися до того хлопця, а про нього чутка вже скрізь пішла. Він як приїхав, того ключика зараз знайшов і знову на двадцять п'ять років пустив.

Цар і полюбив його.

– Живи, – каже, – у мене.

Дав йому горницю і прислугу, усе чисто. От раз цар від'їжджає та й каже йому:

– Усюди ходи, а он у ту комірку не ходи.

А там за стіною була замурована царівна; то її сам цар туди замурував і хотів, щоб її позаочі сватали. Хто приїде сватати, то йде у ту комірку та й балакає до неї крізь стіну; як вона озветься, то за того їй і йти. От стільки вже царів і якого люду не приїздило, ні до кого вона не озивається. А коло тих дверей такі стояли, що тільки який з тієї комірки, вони зараз голову йому зрубають та на палю і настромлять. Так ото цар його шкодував та й наказав туди ходити.

Ось він ходив, ходив. «Дай, –

думає, – зайду». Увійшов у ту комірку, аж стоїть стіл, а на столі свічка горить: він і говорить до свічі:

– Здорова була, свіча!

– Здоровий, майстре! – сам собі і одказує, а царівна почула та за стіною:

– Так, так, так.

– Та це я давно знаю, що так, так, так, а от як нас було троє: – один швець, другий кравець, а третій майстер, та й пішли у ліс, аж стоїть пень. Майстер заходився та й зробив з нього чоловіка, кравець одягу пошив, а швець взув.

А вона за стіною:

– Так, так, так.

Як дала ото згоду, він і пішов собі. А на дверях там була така табличка, що як ото вона скаже хоч слово, зараз на табличці само і напишеться. От пани й побачили, що вона їм не давала згоди, а дала он кому.

– Давай його, – кажуть, – знищимо.

Тільки він на двері, а вони за нього, беруть голову його рубати. А розум бачить, що горе, як вискочить з голови та у ліс. Знайшов там щастя. Тут і цар вернувся, розібрали діло, і став він тоді цареві за зятя.

ДАЛЕКИЙ РОДИЧ КАЧКИ

Навряд чи тобі доводилося зустрічатися з кротом, адже підземний мешканець рідко виходить на поверхню. Зате неодноразово спостерігав за незграбними свійськими качками. Виявляється, між цими несхожими тваринками існує зв'язок, хоча вони не родичі й, імовірно, навіть не здогадуються про існування одне одного.

На берегах великих річок Східної Австралії мешкає качконіс – дивне створіння з хвостом, як у бобра, пташиним дзьобом і хутром, яке нагадує шубку крота.

Качконіс плаває майже по півдоби. Під водою нічого не бачить, не чує та не розрізняє запахів. Однак це зовсім не заважає йому виходити вночі на полювання. Крім ракоподібних, качконіс залюбки ласує черв'яками, личинками комах, молюсками та водною рослинністю. Цей

вправний плавець уміє рити землю, а його задні лапи, наче своєрідне кермо.

Удень качконіс ховається в нірку, що має два виходи, один із яких підводний. Можливо, саме через уроджену таємничість далекий родич качки не живе в неволі.

ВЕЛЕТНІ-ВЕГЕТАРІАНЦІ

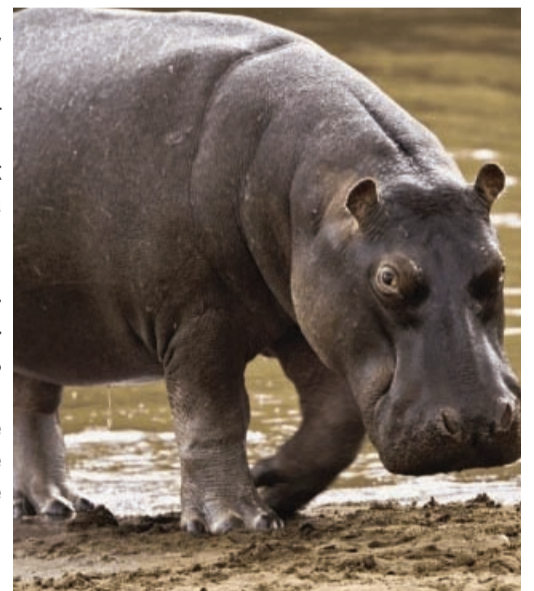
Чи знаєш ти, що друга за величиною тварина на землі – бегемот, або гіпопотам? Його маса може перевищувати вагу вантажівки! У цих гігантів є менші братики та сестрички – карликові гіпопотами, що у 20 разів легші.

Батьківщина бегемотів – Африка. Їхня домівка – мілкі річки й озера. Гіпопотами так люблять воду, що виходять на сушу лише в пошуках їжі. Харчуються тільки рослинами – такі собі велетні-вегетаріанці. Гіпопотами зовсім невибагливі – їх влаштують навіть сухі трави.

Тіло бегемотів укрите зморшками, що аж ніяк не вказує на похилий вік. Це особливість товстої шкіри. Яка, до речі, дуже ніжна і швидко згорає на сонці.

Гіганти мають короткі лапи та велике черево, що звисає аж до землі. Тому на суші бегемот виглядає незграбно.

Велетні мають суперечливу вдачу. Траплялися випадки, коли спокійні та миролюбні тваринки раптово перетворювалися на войовничих забіяк. Тому, відвідуючи зоопарк, не варто забувати, що гігантські зуби, величезна вага й непередбачувана вдача можуть бути небезпечними для людини.

Ірина МОЙСЕЙ

Сонце вже за ліс скотилось,
Темна нічка опустилась,
Світ увесь в обійми взяла,
Вкутала й заколисала.
Сплять птахи і пташенята,
Звірі сплять та їх малята,
Лиш сова не спить, кигиче,
Наче сни казкові кличе.
Ще зайча мале не спить,
На пеньку собі сидить,
Розглядає нічне диво –
В темнім небі мерехтливо
Запалились зорі ясні.
«Ой, які ж вони прекрасні!» –
Куцик ними милувався.
Раптом: «Що це?!» – налякався,
Небом зірка враз промчала
І за лісом десь упала.
«Що робити? Рятувати?
Треба зірку відшукати!»
Зайченя пообзиралось,
Скочило з пенька й подалось
В ліс густий. У лісі – темно,
А в душі зайчати щемно.
Страшно йти йому одному,
Та не вернеться додому,
Поки зірку не врятує,
Раптом «хрусь!» поблизу чує.
Куцик аж зацепенів:
«Хто тут?..» – ледь прошепотів.
«Куцику, це ж я – твій друг!»
Зайченя аж звело дух,
Коли з темряви з-за пня
Виглянуло лисеня:
«Куцику, ти що тут робиш?
Чом вночі по лісі бродиш?»
«Я не броджу для забави,

ЯК УПАДЕ ЗІРКА З НЕБА

Йду за ліс, бо в мене справи.
Бачив, впала зірка з неба,
Рятувати її треба.
Якщо хочеш, йдім зі мною,
Сею темною порою
Разом буде не так лячно
І знайдемо зірку точно», –
Куцик стежкою подався.
Лише мить Рудко вагався
«Стій, чекай, разом підем,
Разом зірку віднайдем!»
Друзі яр уже минули,
Бір сосновий перетнули,
Коли чують знову «хрусь!»
Є там хто, а чи здалось?
Вушка ношорошив Куцик,
Носа звів до вітру Рудик.
Разом рушили легенько
І наблизились тихенько.
«Це ж Бурмилко-ведмежатко!» –
Вигукнуло лисенятко
Й разом з Куциком-зайчам
Виступило з-за куща.
Ведмежатко їх уздріло
Здивувалось і зраділо:
«Знову в лісі серед ночі?
Знову до пригод охочі? –
Ведмежатко посміхалось:
Ну, кажіть, куди зібрались?»
Друзі час не гайнували,
Все Бурмилку розказали,
І що зірка з неба впала,
І що в них важлива справа,

Бо ідуть її шукати,
Хочуть зірку врятувати.
Ведмежатко не вагалось

І до друзів приєдналось.
Далі рушили утрюх, –
І куди подівся страх? –
Гомонять про свої справи,
Нові іграшки, забави
А Бурмилко розказав,
Що не раз спостерігав
Як по небі неозорім
Пролітають ніччю зорі.
Так вони заговорились
Й перед озером спинились...
І завмерли... «Що це?! Що це?!»
З подиву втирають очі.

В озері, з самих глибин,
Наче тисячі перлин,
Зорі світять мерехтливо.
«Оце чудо, оце диво!... –
Друзі щиро милувались
І поволі здогадались:
Мабуть, ці зірки не впали
І нікуди не пропали,
Вони просто прилетіли,
Бо скупатись захотіли».
З комиша неподалік
Жабка слухала і – скік! –
Ледь малих не налякала,
Привіталась і сказала:
«Нині озеро гладке.
І трапляється таке,
Коли вітер не гуляє,
Воно все відображає,
Наче в дзеркальці казковім
Відбиваються в нім зорі,
Вони високо у небі,
А здається нам, далєбі,
Наче в озері вони
Мерехтять із глибини».
Тут звірята запитали:
«А оті, що з неба впали,
Де вони, куди поділись?
Може, в лісі загубились?»
«Ви, малята, не хвилюйтесь
І такому не дивуйтесь, –
Див багато у природі,
Зрозуміти все вам годі,
Коли хочете все знати,
Треба вчитися, читати! –
Жабка хвильку помовчала
І вкінці таке додала:
– Але й в диво вірити треба,
Тож як впаде зірка з неба,
Ви без зайвого вагання
Вмить загадуйте бажання».

Скаче коник по травці

Слова Юрія ПАВЛІША

Музика Юрія ПАРАЩИНЦЯ

Грайливо, весело

Voice

1. Ска-че ко-ник по тра-ви-ці Бі-ля рі-чень-ки-во-ди-ці,
Ска-че ко-ник ще й ті-ка-є, - Хто його вній ма-є?
Хто його, Хто його, Хто його вній-ма-є? ма-є?

1. Скаче коник по травці
Біля річеньки-водиці,
Скаче коник ще й тікає, –
Хто його впіймає?

Хто його,
Хто його,
Хто його впіймає?

2. Скаче коник по травці
Біля річеньки-водиці,
Наче з дниною ясною,
Грається зі мною.

Наче він,
Наче він,
Грається зі мною.

3. Скаче коник по травці
Біля річеньки-водиці,
Він же крила й ноги має, –
Хто його впіймає?

Я його,
Я його,
Я його впіймаю.

ДНІ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ У БУХАРЕСТІ

Вперше в житті української громади Бухареста, з 24 по 26 червня, проходили Дні української культури, організовані Бухарестською організацією Союзу українців Румунії на чолі з головою, вельмишановною пані Ярославою Колотило.

«Марамороські кольори»

Захід розпочався у п'ятницю, 24 червня у культурному домі імені Фрідріха Шіллера вернісажем виставки живопису українського художника Михайла Бринзанока з марамороського села Ремети. Виставка під назвою «Марамороські кольори» – це здебільше картини про чудові марамороські пейзажі. Вона зачарувала шанувальників української культури.

На превеликий жаль, сам художник не зміг прибути на вернісаж, але написав листа подяки, якого прочитав голова Організації молоді Союзу українців Румунії Лівіу Романюк, який був куратором виставки.

Присутній на вернісажі, український буковинський художник Іван Боднар, оцінюючи картини, заявив:

«Ці 22 картини виражають душевне багатство художника, людини, якій вдалось понести нас на крилах барв понад мальовничою Мараморощиною, людини, якій вдалось зупинити час і створити завдяки своїй чарівній колористичній симфонії пір року, які безумовно повертають нас у пору дитинства, надихають нас радість до життя, до перших весняних промінців сонця, до осінніх чарівних барв, до радості літа і непорочності снігу».

20-та річниця Конституції України

Також у рамках цього заходу, того самого дня, у культурному домі імені Фрідріха Шіллера було відзначено 20-у річницю Конституції України, з якої

нагоди Тимчасовий повірений у справах України в Румунії Теофіл Рендюк підкреслив важливість Дня Конституції для українського народу як символу національного єднання, особливо в умовах протистояння зовнішньому агресору.

З цієї нагоди відомий як в румунських, так і в українських колах, історик др. Теофіл Рендюк презентував присутнім свою нову двомовну книгу румунською та українською мовами «Пилип Орлик: молдовські та румунські шляхи», видану у червні 2016 р. у Румунії.

Ярмарок Святих Апостолів Петра і Павла

У суботу 25 червня у Національному музеї села імені Димітрія Густі проходив Ярмарок Святих Апостолів Петра і Павла. Ця культурна подія вже стала традицією Музею румунського села, вона відзначає важливе свято християнського календаря і сільського господарства. На цю подію, яка співпала з «Днями української культури у Бухаресті», був запрошений і Союз українців Румунії. З цієї нагоди виступили з короткими промовами про традиції, історію та діяльність українців Румунії заступник голови Союзу українців Румунії Михайло Трайста, голова бухарестської організації СУР Ярослава Колотило та тимчасовий повірений у справах України в Румунії Теофіл Рендюк.

Після цього з великим успіхом виступили художні українські ансамблі Румунії: хор «Ронянські голоси» з марамороського села Верхня Рівна, гурт

«Полонинка» з Сучавського села Палтіну та ансамбль «Зоря» бухарестської організації СУР.

Після закінчення концерту, ведучим якого був румунський актор театру імені Константина Тенасе Насе Александру, заступник голови СУР Михайло Трайста подякував учасникам від імені голови СУР Мирослава Петрецького і вручив керівникам ансамблів почесні грамоти від імені СУР.

На гуцульському подвір'ї

Після закінчення концерту члени ансамблів, гості та шанувальники української культури відвідали гуцульську садибу, яка складається з хати, двох сараїв для дров, двох стаєнь для худоби та криниці, обгороджену дерев'яною огорожею, і знаходиться в новому крилі музею.

Тут на гуцульському подвір'ї відбулася виставка українських публікацій та книг, виданих Союзом українців Румунії, гуцульських писанок, рушників та інших предметів ручної роботи, лунали пісні, розказувались цікаві речі про українські традиції, а музеограф Ала Мовіляну розповіла про історію цієї української садиби, яку Національний музей села привіз з Буковини з гуцульського присілку Рекітіш села Бряза Сучавського повіту.

Українська літературна зустріч

Після обіду 25 червня у залі імені Віктора Іоана Попа Національного музею села відбулася зустріч письменників з читачами, модератором якої був Михайло Гафія Трайста.

Письменник Корнелій Ірод говорив про розвиток української літератури в Румунії, після чого відбулася презентація його книги «Промахи» та книги Марії Опрішан «Вірші для дітей». Спеціальним гостем на цій зустрічі була українська поетеса Світлана Костюк з міста Нововолинськ (Україна), яка представила перед українськими читачами Бухареста свої нові книги «Тракторія самоспалення. Щоденникові записи у віршах» та «Мереживо чудес» (художнє оформлення А. Костюка, видавництво «Букрек», Чернівці).

Літературний румунсько-український вечір

День завершився літературним українсько-румунським вечором, який відбувся у кав'ярні Bistro Cafe La Central, власником якої є відомий режисер Театру «Нотарра», Васіле Тома.

Тут виступили представники румунського фолку Ніку Нікушор, Ілінка Тома, Роберт Лазер, актори Магда Беческу та Штефан Апостол, відомі сучасні румунські поети Дан Іоан Марта, Ромео Таргон, Крістіна Марія Фірою, Андрада Інгрід Маран та інші. Час від часу їхні виступи перепліталися з українськими піснями у виконанні студентки Бухарестського українського відділення Роксани Микулайчук, Лівіу Романюка, голови Організації української молоді, та викладача фізкультури Івана Гербіля, члена хору «Ровенські голоси», а Михайло Гафія Трайста прочитав декілька зі своїх сміхованок та поезій.

* * *

Дні української культури у Бухаресті завершилися в неділю 26 червня відвіданням найголовніших туристичних атракцій столиці та її околиць – монастир Черніка та Палац Могошою, зустріччю у Бухарестському приміщенні СУР, де був демонстрований фільм про українців Румунії та виконані українські пісні.

Щиро гратуємо голову Бухарестської організації Ярославу Колотило за її ініціативу започаткувати подію такого масштабу у літній період, коли так важко зібрати людей, але їй вдалось, як завжди.

Успіхів вам і надалі, шановна пані Ярославо!

Михайло Гафія ТРАЙСТА

Фото автора

Подасмо нову адресу по інтернету нашої редакції:

E-mail: ukrainskyi.visnyk@gmail.com

Застереження

- * За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- * Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- * Надіслані до редакції матеріали не повертаються.
- * Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК

UKRAINSKYI VISNYK

Шеф-редактор

МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК

Редактор – **Тереза ШЕНДРОЮ**

Техноредагування і комп'ютерний набір: Тереза ШЕНДРОЮ

Редакція: Раду Попеску № 15, Бухарест

Телефони: 0212220755; 0212220737; 0212220748; 0212220724

Друкарня S.C.SMART ORGANIZATION S.R.L., Бухарест, Румунія

ISSN 1223-1614

Redacția: Radu Popescu Nr. 15, Sector 1, București, România